

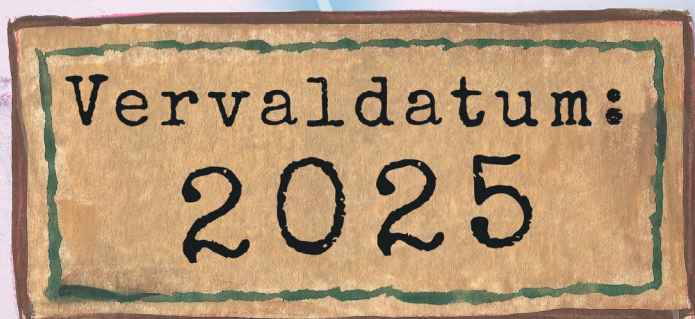
onafhankelijk studentenblad

veto

jaargang 52 nummer 2
3 november 2025
drieweeklijks blad
erkeningsnummer p706128
afgiftekantoor Leuven

 bpost
PB-PP | B-02817
BELGIE(N) - BELGIQUE

De vervaldatum van ons onderwijs nadert

In deze editie

DOSSIER: ARTIFICIËLE INTELLIGENTIE

6 Dit moet een AI-bootcamp jou aanleren

8 Vijf tips over AI-gebruik

10 Kunnen studenten nog zonder AI?

12 Wat je wel en niet mag doen met AI

13 Hoor je AI te gebruiken voor je studies?

14 'Severine Vermeire blijft steken in clichés'

16 AI brengt studentennotities tot leven

18 De onderzoekers achter AI

22 Welke AI is het beste voor KU Leuven?

25 Wat VIB met AI kan doen

22 De Leuvense cultuursector over AI

26 'Ik maak muziek uit een noodzaak'

- 4 Vraag van de maand: griepvaccinatie
- 5 Fietsen naar Arenberg: een traject vol obstakels
- 24 Erasmuserlebnissen: Portugal
- 30 Punt van de Prof: Dorien Emmers en Mario Cams
- 31 Green Travel-beurs is in trek

32 Navraag: Lize Feryn

AI-geletterdheid is niet voldoende om je diploma te redden

En spook waart door de academische wereld, dat van de artificiële intelligentie. De statistieken liegen niet: het gebruik van generatieve AI binnen onderwijs en onderzoek neemt astronomische proporties aan. Toch lijkt dat gebruik vandaag niet iets te zijn waar studenten graag voor uitkomen.

Dat is logisch: het gebruik van AI bij studenten komt momenteel nog vaak neer op een vorm van plagiaat. Toegeven dat je AI gebruikte bij het schrijven van je masterproef, voelt voor veel studenten aan als vragen om een dagvaarding bij de examencommissie. Een gebrek aan kennis over de werking van moderne taalmodellen doet die gevoelens niet bedaren.

De rector wil door middel van bootcamps inzetten op AI-geletterdheid. Dat is een positieve evolutie. Het uitbreiden van de kennis wat AI kan en wat het niet kan, is cruciaal om tot correct gebruik van AI te komen.

Nu is er immers nog een te grote kloof tussen twee groepen studenten. Zij die weigeren gebruik te maken van AI-modellen en zo hun werkdruk onnodig hoog houden, en zij die er net overmatig gebruik van maken en daarmee hun leerproces verstoren.

Ga de nieuwe technologie niet uit de weg, maar laat ze je studies ook niet overnemen

Maar inzetten op geletterdheid kan daarbij niet de volledige oplossing zijn: er is nood aan een mentaliteitsverandering. Laten we kijken naar AI als hulpmiddel bij onderzoek en onderwijs, in plaats van als oplossing voor al je problemen. Ga de nieuwe technologie niet uit de weg, maar laat ze je studies ook niet overnemen.

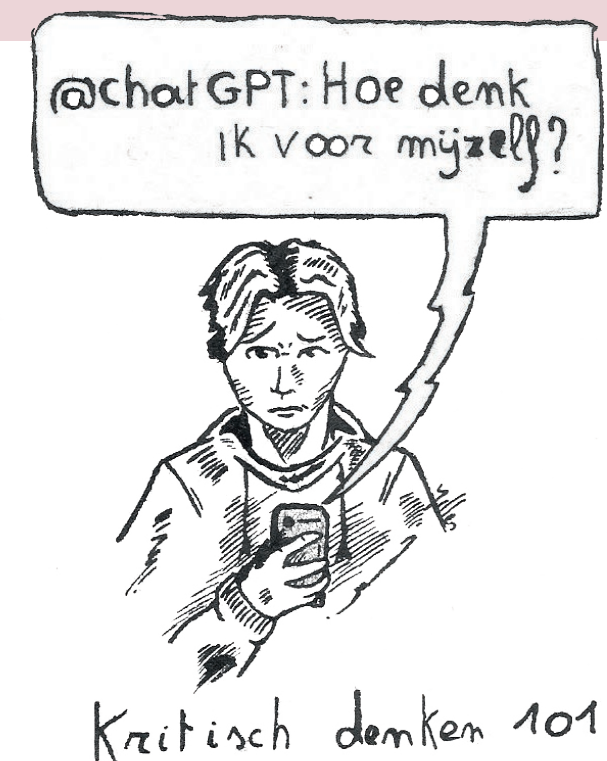
Laat AI niet je thesis schrijven, maar laat het de thesis die je zelf schreef, beoordelen. Vraag ChatGPT niet om de oplossing van de oefening, maar vraag het om er een paar nieuwe te bedenken. AI kan een grote hulp zijn om je studietijd optimaal te benutten en jezelf efficiënt als student te ontwikkelen. Overmatig gebruik kan ertoe leiden dat je na enkele jaren een diploma krijgt, zonder dat je de nodige vaardigheden hebt verworven.

Neem het heft in eigen handen om je houding tegenover AI te verbeteren. Hoopvol afwachten op de trage aanpassingen binnen een complex instituut met een geschiedenis van zeshonderd jaar, werpt pas zijn vruchten af wanneer je je diploma al lang hebt behaald.

Antonie Schoofs is redacteur Internationaal. Het editoriaal wordt gedragen door de voltallige redactie.

Cartoon van de maand

© Gilles Dekelver

DE VRAAG VAN DE MAAND GRIEPPVACCIN

Heb je een griepvaccin nodig om de examens door te komen?

Zoals ieder jaar organiseert Stuvo begin november griepvaccinaties voor studenten. Wat mag je ervan verwachten? En wat moet je doen als je geen plaatsje hebt kunnen bemachtigen? NOAH PUT

Het wordt kouder, de lucht wordt grijzer en de bladeren zijn getaand. Dat wil maar één ding zeggen: het is vaccinatie-maand. Van 3 tot 7 november kunnen studenten die zich vooraf inschreven bij Stuvo terecht voor een griepvaccin. De actie is razend populair: alle plaatsen zijn al weken volzet. Nu rest de vraag: hoe doeltreffend zijn die griepvaccins echt?

Zeer veilig

'Het griepseizoen piekt tussen de maanden januari en maart, net wanneer studenten het diepst met hun neus in de boeken zitten', zegt Johan Neyts, professor Virologie (KU Leuven). 'Als je griep hebt, ben je behoorlijk ziek en kan je echt niet studeren. Het is sterk aangeraden om je te laten vaccineren, zo ondervind je tijdens de examens zo weinig mogelijk last', vertelt Neyts.

'De griepvaccins zijn zeer veilig: ze zijn gemaakt van virale eiwitten, met name de uitsteekseltjes aan de buitenkant van een virus. Die deeltjes zijn doodgemaakt en je wordt er dus niet ziek van', aldus Neyts. 'Je immuunsysteem leert die eiwitten herkennen en produceert er antistoffen tegen die het echte virus te lijf kunnen gaan.' Toch zijn beperkte nevenwerkingen mogelijk. 'Tot twee dagen na de vaccinatie kan je lichte koorts ervaren, maar dat is uitzonderlijk', verduidelijkt Neyts.

Wees op tijd

De vaccinatiemomenten bij Stuvo zijn inmiddels volzet. Daarom raadt Neyts studenten die zich niet inschreven aan om zelf een griepvaccin bij de apotheker aan te schaffen. 'Je kan het vaccin door de apotheker of door je huisdokter laten zetten, dat is op vijf minuutjes geklaard', zegt Neyts.

Het is belangrijk om je op tijd te laten vaccineren. De eerste helft van november is daarvoor het ideale moment. 'Het vaccin heeft ongeveer twee weken nodig om bescherming op te bouwen en het virus circuleert meestal niet voor Sinterklaas in het land is', lacht Neyts. 'Als je je pas in januari laat vaccineren, ben je mogelijk te laat, want het virus kan dan al flink rondwaren.' ☺

De vraag van de maand

Elke maand beantwoordt *Veto* een studentikoze vraag. Wil jij dat we iets voor je uitzoeken? Stuur dan een mailtje naar veto@veto.be.

Oh om een student te zijn
Ellebogen op de leuning van een brug, je ziet
De kuikens en kleine passerende
Ouderen
(Misschien lijken we allemaal meer op elkaar dan we hopen)

Voeten verankerd op de houten latten
Je hebt geen nood aan vaste grond op een dag als vandaag
Een frisse neus ruikt meer
Maar stiekem mis je de dompige
Codex in de vriezer
De verbrande kruimels in de oven
Het comfort van vastzitten in hetzelfde
Gedachtenpatroon

De Dijle stroomt onder je door
Water en een ophoping van Red Bull blikjes
Energiedrank bracht je hier maar
De suikerrush is uitgewerkt
Dus nu blijf je (Is er iets fijner dan nergens te moeten zijn?)

Je had eigenlijk les
Misschien een lunchidee, een ticket
Een plan om de wereld te veroveren
Je leerde over relevante en actuele
Belangrijke Zaken
Die niet alleen jij overmorgen vergeet

Oh om een student te zijn
Ellebogen op de leuning van een brug
Een beetje gevangen in jezelf
Je ziet kotkeukens en ouder wordende proffen
(Ga jij ook aan jezelf voorbij?)

Amber Herstraets is
student Culturele Studies
aan de KU Leuven.

dicterbij: Amber Herstraets

Fietsen naar Arenberg: een traject vol obstakels

Over de fietspaden van het centrum richting Arenberg wordt al enkele jaren geklaagd. Toch verandert er niet veel en blijven studenten gefrustreerd achter. JUTTA HEYLEN

Als je ooit van het centrum van Leuven richting Arenberg hebt gefietst, merk je het al snel: de kwaliteit van het fietspad is niet meer wat het geweest is. Grote groepen fietsers passeren elk uur en samen met de wortels onder het asfalt zorgt dat ervoor dat er putten zijn ontstaan. Wil je die ontwijken? Dan bots je al bijna tegen een andere groep fietsers aan.

'Ik voel me eerder geïrriteerd dan onveilig', vertelt Jan Simons, student Psychologie aan de KU Leuven. Hij fietst regelmatig richting Arenberg en vermijdt bussen. 'Fietsen is over het algemeen praktischer. Als je in het centrum op kot zit, ben je daar binnen de vijftien minuten. Als ik moet wachten op het openbaar vervoer, duurt die rit veel langer.'

Problematiek

'Als je door het park fietst, is het fietspad zeker goed, maar langs de Kardinaal Mercierlaan is het eerder precair', geeft Simons toe. Volgens hem liggen er putten die moeilijk te ontwijken zijn. 'Aan de ene kant is de scheidingslijn tussen fietspad en voetpad disproportioneel en vervaagd. Mijn grootste zorg blijft bestaan uit de putten en de slechte kwaliteit van het wegdek.'

Pieter Vansteenwegen, directeur van het

KU Leuven Instituut voor Mobiliteit en professor aan de universiteit, is voor zijn onderzoek vooral bezig met de optimalisatie van het openbaar vervoer. Toch herkent hij als fietser in Leuven enkele pijnpunten.

'Van de fietssnelweg moeten we niet zoveel heil verwachten'

— Pieter Vansteenwegen,
directeur KU Leuven Instituut voor Mobiliteit

'Als je de parkeerplaatsen op de Kardinaal Mercierlaan zou weghalen, is er naast de bomen ook plaats voor een kwalitatief fietspad, maar auto's moeten daar kunnen blijven rijden en parkeren. De ruimte is dus beperkt en daardoor krijg je – zoals wel vaker – de keuze tussen groen of een beter fietspad.'

Poging tot oplossing

Daarnaast is Lutgard Vandenberg, beleidsmedewerker mobiliteit en duurzaamheid bij Stuvo, daar ook mee bezig. In een bevraging rond mobiliteit uit 2022 gaven veel studenten al aan dat er enkele probleemzones waren. Vier van de vijf zones

liggen daarbij op de as tussen het centrum en Arenberg.

Een van die pijnpunten is het geaccidenteerde fietspunt aan de Kardinaal Mercierlaan. 'Die heraanleg staat op de planning van de stad, maar naast het slechte wegdek is er ook een capaciteitsprobleem', aldus Vandenberg.

Een ander belangrijk punt op de agenda is een vlotte verbinding vanuit het station. 'Bus 2 en 12 van De Lijn rijden wel richting Arenberg, maar maken te veel stops onderweg', vertelt Vandenberg. 'Een rechtstreekse busverbinding tussen het station en Arenberg blijft een droom.'

Daarnaast is er nog een laatste redmiddel: de fietssnelweg. 'We hopen dat die zal zorgen voor een spreiding van de massa studenten. De problematiek ligt nu vooral op de grote hoeveelheden fietsers die elke dag op het fietspad komen', vertelt Vandenberg. Toch is Vansteenwegen niet zeker of we al onze hoop hierop moeten vestigen: 'Ik weet niet of we daar zoveel heil van moeten verwachten want die snelweg gaat voorbij aan het hart van de campus.' ☹

© Sousanna Zacharian

Zowel een technische als een ethische blik: dit moet een AI-bootcamp jou aanleren

Als het van rector Severine Vermeire afhangt, krijgt elke student binnenkort een snelcursus AI voor academici. In afwachting van de concrete uitwerking, onderzochten wij alvast hoe zo'n bootcamp er best uitziet. **SERVAAS VERHELST, MARLINDE DWARSWAARD, PIETERJAN DOUCHY**

Er komen bootcamps voor AI-geletterdheid. Rector Severine Vermeire beloofde het tijdens haar campagne en herhaalde die woorden tijdens de opening van het academiejaar. De bootcamps moeten 'elke student en docent opleiden in de basisbeginselen, toepassingsmogelijkheden en uitdagingen van (generatieve) artificiële intelligentie', zo luidt de belofte van de rector.

Vermeire wil er meteen werk van maken. 'De beleidsploeg is volop bezig aan de concrete invulling van opleidingen maar kan op dit moment nog geen verdere toelichting geven', zegt vicerector voor Onderwijsbeleid Margriet Van Bael. Wat een bootcamp inhoudt en welke vorm het aanneemt, blijft dus vrij onduidelijk.

Momenteel bestaan er al inleidende vakken over het onderwerp, maar het opzet van zo'n bootcamp is ambitieuzer, zegt professor Tinne De Laet (KU Leuven), die betrokken is bij de uitrol ervan. 'Het moet studenten kennis laten maken met de gevaren en de kansen van AI, door hen concrete handvaten te geven voor handige tools, en door uit te leggen hoe de KU Leuven ernaar kijkt.'

Zet het op je cv

Erg ambitieus, maar toch is het belangrijk dat het bootcamp er zo snel mogelijk komt. 'Er is de laatste jaren zoveel veranderd dat we een achterstand opgebouwd hebben', zegt onderzoekster in de onderwijskunde Ann Fastré (KU Leuven). 'Ik hoop dat kritische bemerkingen over AI binnenkort in elk vak aan bod kunnen komen, maar

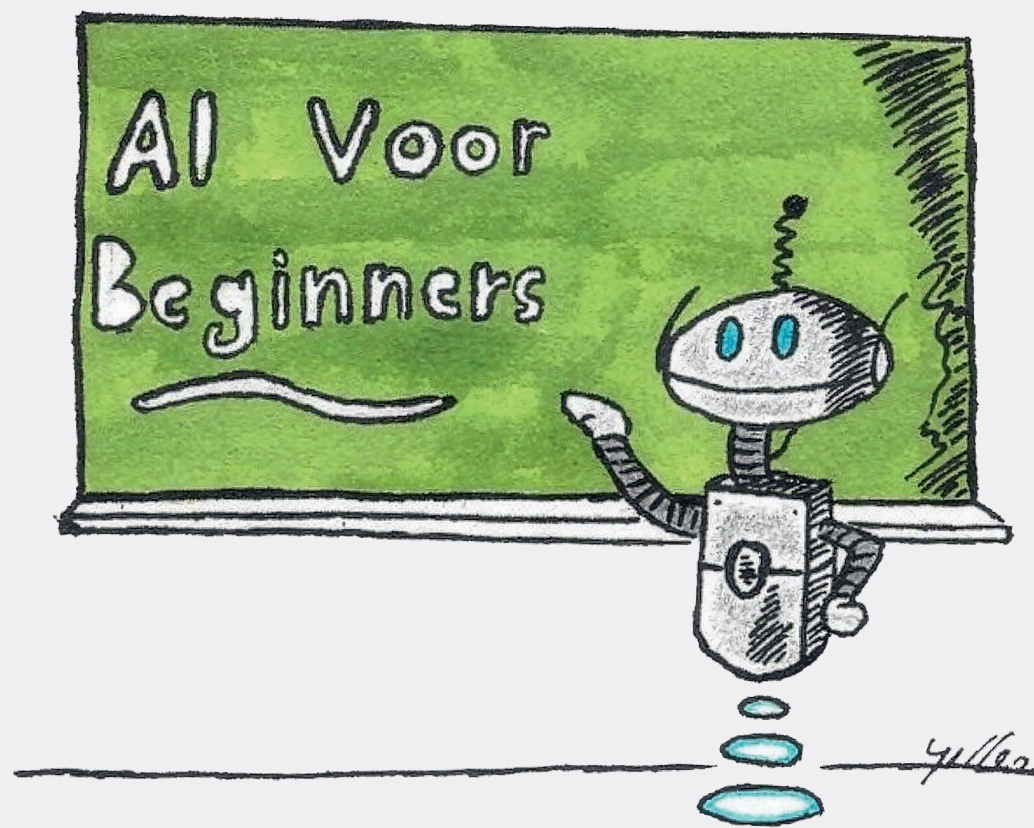
op dit moment is een algemene inleiding echt noodzakelijk.'

Studenten werken dan wel graag met pakweg ChatGPT, les krijgen ze er amper over. Onderwijsondersteuner Bert De Groef (KU Leuven) vraagt tijdens zijn AI-workshops steeds wie al uitleg kreeg over het gebruik ervan.

Naar eigen zeggen gaat het om een minderheid van de studenten. 'Terwijl dat een noodzaak is voor hun activiteiten aan de universiteit en later op de werkvloer', zegt De Groef. 'AI-geletterdheid begint zelfs op te duiken in vacatures.'

Wouter Devroe, decaan van de faculteit Rechten, deelt die bezorgdheid. Als studenten niet snel leren om het niveau van de beschikbare AI-tools te overstijgen, dan heeft dat volgens hem gevolgen voor hun kansen op de arbeidsmarkt.

'Sommigen hebben veel *knowhow*, terwijl anderen nog weinig of niets weten', zegt Devroe. 'Maar we moeten allemaal bijleren. Ik wil niet dat onze mensen vervangen worden door een tool. Ze moeten zó goed zijn dat geen enkele tool hen kan verslaan.' Een technische uitleg mag dus zeker niet ontbreken.

© Gilles Dekelver

Meer dan ChatGPT

Omdat voor elk vakgebied specifieke toepassingen bestaan, moet het bootcamp volgens De Laet verschillen per opleiding. 'Een algemene deler is belangrijk, maar daarna moet je zorgen voor een afsplitsing', zegt De Laet. Fastré beaamt dat. 'Een computerwetenschapper die niet weet hoe AI werkt, dat kun je je niet voorstellen. Zo mag er ook geen filosoof meer afstuderen die nooit nagedacht heeft over de ethische implicaties van AI.'

Een bootcamp mag bovendien niet ophouden bij uitleg over generatieve artificiële intelligentie, zoals ChatGPT. 'Veel AI-toepassingen herkennen we niet als dusdanig', zegt Fastré. 'Als je tijdens het scrollen op je telefoon reclame krijgt op basis van je vorige zoekresultaten, dan zit daar bijvoorbeeld ook artificiële intelligentie achter.'

'Een hoorcollege over AI: dat werkt niet'

— Bert De Groef, onderwijsondersteuner (KU Leuven)

Toch kunnen enkele basisprincipes vastgelegd worden. Zoals het voorbeeld van sociale media aantoon, heeft artificiële intelligentie een sterke impact op onze maatschappij. Voor de docenten die *Veto* sprak, geldt kritisch nadenken over het gebruik ervan daarom als een startpunt.

'Het is belangrijk dat ook een niet-technische reflectie aan bod komt', zegt professor in de techniekfilosofie Lode Lauwaert (KU Leuven). Niet alleen filosofen, maar alle studenten moeten nadenken over de ethische implicaties van AI.

Hij wijst erop dat zij zeker ook over het duurzaamheidsaspect, de bias en de discriminatie door AI moeten reflecteren. 'Maar AI wordt tegenwoordig ook gebruikt voor geopolitieke doeleinden', zegt Lauwaert. 'Ik hoop dat dat grote verhaal zeker aan bod komt. Een goede geopolitieke blik op artificiële intelligentie is echt belangrijk.'

Niet begrenzen, maar uitdagen

Studenten moeten ook weten wat de regels van de KU Leuven zijn, vindt De Laet. 'Een cursus in ChatGPT plaatsen om een samenvatting te genereren, mag bijvoorbeeld niet. ChatGPT houdt die informatie bij, en daarom bega je een schending van het auteursrecht van je professor.' Wie met een mailadres van de KU Leuven inlogt bij Microsoft Copilot, surft wel in een beveiligde omgeving.

Toch mag het bootcamp zich niet blindstaren op gevaren en beperkingen, zo vindt Devroe. De tools zijn beschikbaar, en dus gebruiken studenten ze. Net daarom moeten ze volgens de decaan uitgedaagd worden, in plaats van enkel hun mogelijkheden te beperken.

'Een goede geopolitieke blik op artificiële intelligentie is echt belangrijk'

— Lode Lauwaert, professor techniekfilosofie (KU Leuven)

Hij geeft een voorbeeld uit zijn vakgebied. 'Op dit moment kunnen wij onze bachelorstudenten maximaal twee keer per jaar een pleitoefening geven in onze oefenpleitzaal. Als studenten daarnaast over een tool zouden beschikken die hen laat pleiten tegen een virtuele rechter die daarvoor getraind is, dan krijg je een betere opleiding.'

Dat vraagt om investeringen, zegt Devroe. 'Maar als faculteit hebben wij het budget niet om alle relevante AI-tools aan te kopen. Mijn vrees is dat ontwikkelaars ze daarom rechtstreeks aan de studenten zullen aanbieden. Sommigen zullen dat niet kunnen betalen. We onderschatten de impact die AI kan hebben op democratisering van het onderwijs.'

Goede bootcamps zijn flexibel

Het team van de rector moet niet enkel beslissingen maken over de inhoud en de financiering van het bootcamp, ook het format staat ter discussie. 'We moeten die informatie zo interactief mogelijk brengen', zegt De Groef. 'Een hoorcollege of een digitale module: dat werkt niet, ook niet in andere contexten.' Volgens De Laet kan een inleidend college nog dienen om de studenten te enthousiasmeren, 'maar dan moeten ze vooral zelf aan de slag.'

'We onderschatten de impact die AI kan hebben op democratisering van het onderwijs'

— Wouter Devroe, decaan faculteit Rechten

Omdat het digitale landschap voortdurend verandert, is flexibiliteit erg belangrijk. 'Het curriculum kan dus niet vastliggen van september tot in juni', zegt Fastré. 'Je moet er als docent voor openstaan dat je

misschien nog tools of regels moet uitlegen die nog niet bestaan.'

Toch is het niet de bedoeling dat de inhoud van het bootcamp elk jaar volledig verandert, stelt De Laet. 'Er was dan wel die initiële revolutie, maar ik verwacht vanaf nu vooral kleine evoluties. Daar kunnen

vakdocenten zelf op inspelen door studenten te wijzen op vernieuwingen en handige tools, maar de basis blijft dezelfde.' ☞

Moeten professoren ook op bootcamp?

Niet alleen voor de studenten is het bootcamp een noodzaak, ook het personeel ontsnapt er niet aan. Voor De Laet heeft die stap zelfs prioriteit: 'Als je studenten gepast wilt leren omgaan met AI, moet je ook in de vakken aan het werk gaan. Daarvoor moeten professoren in de eerste plaats zelf kunnen nadenken over verantwoord AI-gebruik binnen hun vakgebied.'

Praktisch gezien stelt dat de universiteit voor een uitdaging. Docenten kun je moeilijk zelf naar de les sturen, zo beaamt Fastré. Ze ziet op dat vlak een belangrijke rol weggelegd voor het KU Leuven Learning Lab, het netwerk voor onderwijsexpertise van de universiteit. 'Het lab kan bijvoorbeeld webinars of online ondersteuningsmodules voorzien.'

AI kan de onderwijsondersteuning zelfs vergemakkelijken, zo stelt De Groef. 'Praktijkassistenten zullen altijd nodig blijven. Het beperkte onderzoek dat bestaat over feedback door AI, is bijvoorbeeld niet schitterend. Maar voor taken die eenvoudig vervangbaar zijn, liggen er zeker mogelijkheden.'

Hoe ga jij best om met AI? Wij geven vijf tips

Negentig procent van de studenten zou gebruik maken van generatieve AI voor hun studie. Maar hoe maak je daar nu het best gebruik van? Wij verzamelden tips bij professoren. 'Als het jou uren bespaart, *go for it.*' ELIAS FRET

Aan je voorbij laten gaan, is steeds minder een optie. 'De KU Leuven heeft een duidelijk AI-beleid, waarin docenten kunnen verwachten dat AI gebruikt wordt en dat ook leren begeleiden', zegt Lieve De Wachter. Zij is professor academisch Nederlands aan de KU Leuven, en schreef mee aan het handboek *Wetenschappelijk schrijven in tijden van AI*.

Dat is ook logisch, zegt ze. 'Vanuit het werkveld wordt er verwacht dat studenten op een kritische manier kunnen omgaan met die tools, en dat wij dus die mensen afleveren. Ik vind dat docenten niet kunnen doen alsof generatieve AI er niet is. Volgens mij weten veel studenten nog niet goed hoe ze dat optimaal kunnen gebruiken.' Dus helpen wij jou uit de nood.

1. Gebruik niet zomaar ChatGPT

Hoewel de meerderheid van de studenten ChatGPT gebruikt, is dat niet per se de beste AI-tool. 'Voor veel studenten staat AI gelijk aan ChatGPT', zucht Gilles Pittoors, docent Politieke Wetenschappen aan de KU Leuven. 'Maar er zijn zoveel betere AI-applicaties die studenten gewoon niet kennen en niet gebruiken. ChatGPT is niet *the best out there.*' Kies dan ook een specifieke tool, met duidelijke prompts, voegt De Wachter daaraan toe.

Zo raadt de KU Leuven aan om Copilot te gebruiken, waar je ook kan inloggen met je KU Leuven-account om je gegevens beter te beschermen. Pittoors raadt onder andere Consensus en Elicit aan. 'Die kunnen je echt goed op weg helpen, beginnen niet te hallucineren en werken met academische teksten.'

Kies ook de tool die het meeste overeenkomt met het doel dat jij voor je opdracht hebt, voegt De Wachter daaraan toe. Zo zijn tools als Connected Papers en NotebookLM interessantere tools om bronnen mee te verzamelen, analyseren en vergelijken. 'Ik ben niet per se de grote pleitbezorger van al die tools. Maar ik vind dat je in deze tijd ook niet kan doen alsof die niet bestaan.'

2. Gebruik enkel AI wanneer je vertrouwd bent met de leerstof

'Het is misschien een beetje raar, maar AI is vooral nuttig in domeinen die je net heel goed beheerst', zegt Dirk Speelman, professor linguïstiek en kwantitatieve methodologie. Hij is ook verbonden aan het KU Leuven Instituut voor Artificiële Intelligentie. 'Ik zou het gebruik afraden wanneer je de *basics* niet kent. Dan is de kans groter dat

3. Gebruik AI niet om je denkwerk te vervangen

Het is echter cruciaal dat je het denkwerk niet door AI laat doen. 'Het is niet aanvaardbaar als je AI gebruikt om je eigen brein te vervangen', zegt Pittoors. 'Als je alles uitbesteedt aan ChatGPT, doet dat wat met je cognitieve vermogens', beaamt Stef Aupers. Hij is professor bij Communicatiewetenschappen en geeft het vak AI Society. 'ChatGPT kan heel veel fundamentele arbeid overnemen, die wel nodig is om je als student te ontwikkelen.'

Het hangt ervan af hoe je het gebruikt, maakt Speelman duidelijk. Je verdiepen in je leerstof is nog steeds cruciaal. 'Maar iets met de hand opschrijven, is niet de enige manier om iets grondig te verwerken. Ik sta zeker niet weigerachtig tegenover het laten

'Iets met de hand opschrijven, is niet de enige manier om iets grondig te verwerken'

—Dirk Speelman, professor linguïstiek en kwantitatieve methodologie (KU Leuven)

je in valkuilen trapt, of dat je resultaten fout interpreteert.'

'Maar anders is het zeker een handig instrument voor *shortcuts*, of om andere perspectieven op data los te laten', benadrukt Speelman. Dat haalt ook Pittoors aan: 'Als je niet zo een goede schrijver bent, is AI zeker een goed hulpmiddel om tot een mooie tekst te komen. Als het jou uren bespaart, *go for it.*'

samenvatten van je eigen notities door AI. Je kan bijvoorbeeld enkele flowcharts door AI laten maken, en die dan zelf memoriseren of met elkaar vergelijken.'

4. Onderscheid jezelf

Maak duidelijk dat jij écht die paper hebt geschreven, bijvoorbeeld door je schrijfstijl. 'Zorg dat je wat van jezelf in je papers giet', zegt Pittoors. 'Ik zeg niet dat je je Shakespea-

re moet wanen, maar als je duidelijk kan maken dat het om je eigen idee gaat, scoor je punten.'

Maar schrijfstijl maakt niet alles, zegt hij. 'Zorg dat je met een origineel idee afkomt, en aantoon dat wat je schrijft relevant is. Ik heb liever dat iemand een tekst schrijft van 500 woorden die goed in elkaar zit, dan een tekst van 2000 woorden, maar waarbij er niet verder wordt gegaan dan de *basics.*'

Toon ook aan dat je het snapt, haalt Aupers aan. 'Ben je in staat om de literatuur te bespreken? Ben je in staat om een positie te kiezen in het debat, en dat empirisch te onderbouwen? Dan blijkt dat wat je geschreven hebt, in ieder geval iets is dat je snapt.'

Steeds meer professoren schakelen daarenboven over op een mondelinge toelichting bij taken. Dan komt dat nog eens extra van pas. 'We kunnen de lat hoger leggen', zegt De Wachter. 'We focussen meer op zaken waar studenten hun creatieve en kritische capaciteiten en vaardigheden nog meer moeten ontwikkelen.'

5. Wees transparant

Maar wanneer je generatieve AI gebruikt voor je schoolwerk, wees dan vooral transparant. 'Ik vraag aan al mijn studenten om een disclaimer aan hun papers toe te voegen', zegt Pittoors. Daarbij kan je altijd vertrekken vanuit de richtlijnen van de KU Leuven, die je kan raadplegen op haar website. 'Maak gebruik van de tools, volgens de richtlijnen', zegt De Wachter. 'En gebruik die tools dan op een slimme en kritische

Hoe zien proffen dat jij AI hebt gebruikt?

'Die eerste papers die volledig met AI gemaakt waren, waren zo slecht. Het was niet moeilijk om die eruit te halen', lacht Pittoors. 'We zijn nu een jaar verder, en nu is het soms niet meer mogelijk om die papers eruit te halen.' Maar er zijn wel enkele indicaties op onrechtmatig gebruik.

Een van de meest duidelijke indicaties op onrechtmatig AI-gebruik is het opduiken van niet-bestaande bronnen in je paper. 'Dat is de *smoking gun*', zegt Pittoors. 'Ik heb al gehoord van collega's die zichzelf geciteerd zagen, maar met publicaties die ze helemaal niet geschreven hadden.'

Een ander teken is het veelvuldig opduiken van gedachtestreepjes. 'Dan heb ik meestal wel een vermoeden.' Sommige studenten zijn zo achteloos dat ze gewoon losstaande zinnen uit de chatbot kopiëren, zoals bijvoorbeeld de *terms and conditions*.

Ook professor intellectuele rechten Jozefien Vanherpe kan ervan meespreken. 'Het meest tragische dat ik al heb meegemaakt is dat iemand bij haar thesisverdediging gewoon aflas van een tekst in het lettertype van ChatGPT, met de titels van de verschillende onderdelen er gewoon nog bij.'

'Ik weet dat studenten bekommerd zijn om hun tijd, maar ik ben ook bekommerd om mijn tijd', zegt Vanherpe. 'Zo kan je gewoon niet verwachten van een professor dat die de aandacht er heel de tijd bij houdt.'

Maar het kan ook andersom. 'Er zit iets gek in', zegt Aupers. 'Bepaalde activiteiten van studenten die we vroeger als problematisch beschouwden, wijzen er nu vaak op dat ze juist geen AI hebben gebruikt. Dat een tekst niet al te soepel geschreven is, is niet per se goed, maar dan weet je wel met zekerheid dat een student er zelfstandig en hard op gewerkt heeft.'

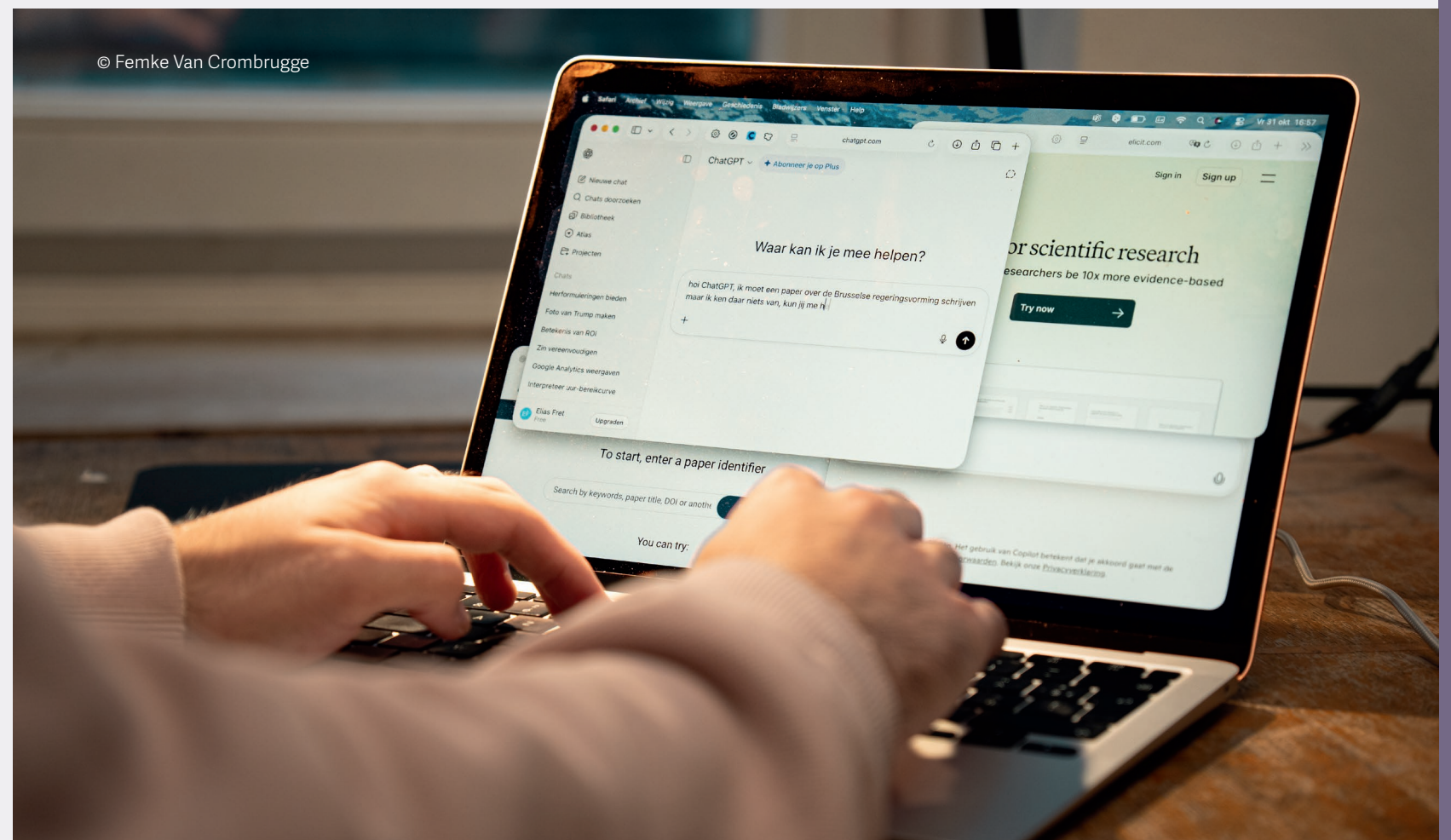
manier.'

'Een andere manier is dat je je prompts toevoegt in leeropdrachten', zegt Aupers. 'Daarmee kunnen wij als professoren ook een beetje backstage kijken.' Ook de professoren proberen op hun beurt zo transparant mogelijk te zijn. 'Boven alles moet het transparant zijn. We moeten duidelijk stellen wat

je wel en niet mag doen. En als je aan de slag mag gaan met AI, proberen we dat erg te structureren.' ☺

De KU Leuven wenste geen uitleg te geven bij haar onderwijsbeleid. Haar perspectief ontbreekt dan ook in dit artikel.

© Femke Van Crombrugge

Kunnen studenten nog zonder AI? 'Het is niet onmogelijk'

Studenten gebruiken steeds meer AI voor hun schoolwerk. Kunnen ze nog zonder? 'Verslaving is een groot woord. Maar de afhankelijkheid treedt wel zeer snel op.' ELIEN VANDERMEERSCH

Twee jaar geleden gebruikte vijf op tien studenten artificiële intelligentie voor hun studies, terwijl dat volgens de recentste cijfers van de ACCO barometer ondertussen al negen op tien is.

Het bestaan van artificiële intelligentie in het hoger onderwijs valt dan ook niet meer te betwisten, klinkt het bij Stef Aupers, professor bij Communicatiewetenschappen aan de KU Leuven. 'Zoals je niet kan ontken- nen dat het regent, wil je ook niet ontken- nen dat AI er is en waarschijnlijk niet meer weg gaat.'

Valsspelen

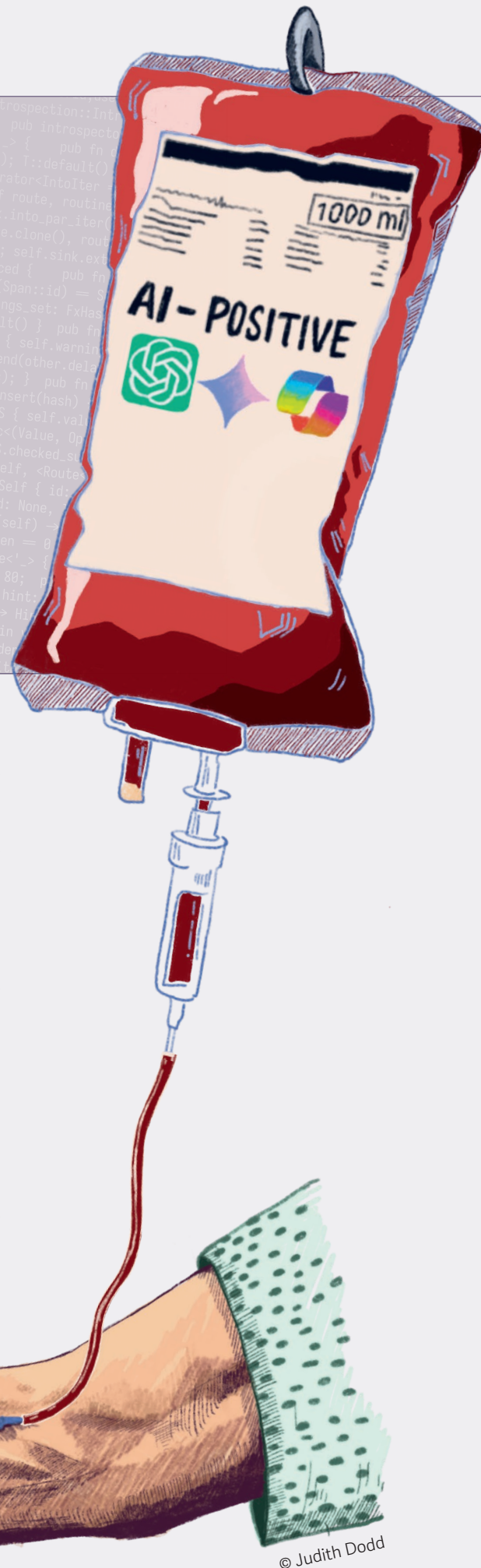
'Het kan wel moeilijk worden om te stu- deren zonder AI', vertelt Cedric Mellemans, student Handelsingenieur. 'Op een ant- woord van het Toledo-discussieforum moet je meestal even wachten. Een antwoord van ChatGPT heb je al na drie minuten.'

'Het vergt veel wilskracht om AI niet te gebruiken', vertelt Marie Schrevens, stu- dente Computerwetenschappen. 'ChatGPT bespaart me veel tijd', zegt ze. Maar loop je dan achter als je geen gebruik maakt van AI?

'Ik denk van wel, ja', zegt Aupers. 'Of het wel of niet valsspelen is, is ingewikkeld. Maar er ontstaat een ongelijkheid tussen mensen die er vol in stappen, en de tools op een slimme manier gebruiken en de mensen die dat niet doen. Dat is de reden waarom we daar heel helder en transparant een beleid over moeten formuleren.'

ChatGPT mag dan wel een universeel hulpmiddel geworden zijn, het beleid rond AI kan sterk verschillen binnen opleidingen aan de KU Leuven.

'In elk vak proberen we zo expliciet moge- lijk te zijn over wat je wel en niet kan doen. En dan is het voor een student wel belang- rijk om daaraan te voldoen. Op een gegeven moment kun je niet meer zeggen: ik doe het

© Judith Dodd

STUDENT

niet. Ik zeg het twijfelend, maar dat is wel de realiteit. AI wordt een didactische tool', zegt Aupers.

Richtlijnen

Naast de studierichting zijn er ook grote contrasten tussen verschillende vakken. 'De meeste proffen zien liever niet dat je het ge- bruikt, zeker niet voor vakken met een pa- per. Anderzijds heb ik een vak waar ons een speciale AI-tool werd aangeraden voor het verwerken van verplichte literatuur', vertelt Kato Valkenaers, studente Geschiedenis.

Op de vraag of de studenten de regel-

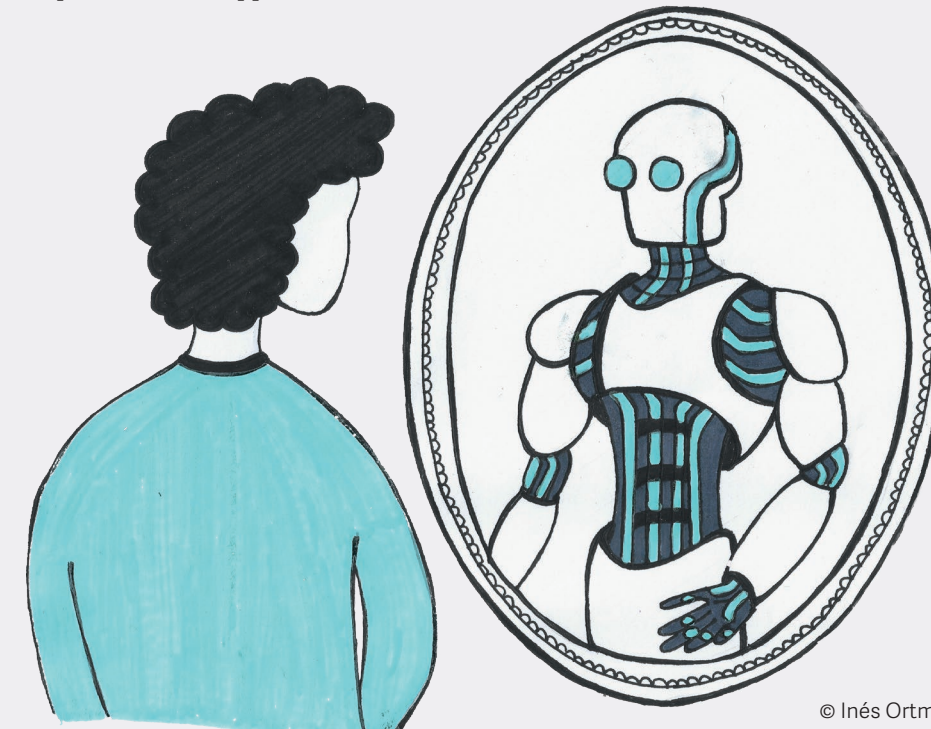
'AI wordt een didactische tool'

— Stef Aupers, professor Mediacultuur (KU Leuven)

geving rond AI kennen, kwamen er heel uiteenlopende antwoorden. 'Voor mij is het beleid wel duidelijk, zeker wanneer het in de les wordt uitgelegd', aldus student Kato.

Cedric is het daar echter niet mee eens: 'Professoren communiceren het niet en verwijzen niet naar een concreet document waar de regels duidelijk in staan.' Daar voegt hij nog aan toe: 'Enkel als we af en toe toch een vak met een paper hebben, zeggen de proffen dat we ChatGPT mogen gebruiken, maar het niet volledig erdoor mogen laten schrijven.' De grens is dus zeer vaag.

Bij Marie is het dan weer helemaal om- gekeerd: 'Bij ons heb je echt vakken over AI zelf. Je leert niet alleen hoe je het moet gebruiken, maar hoe het in elkaar zit en waar de fouten kunnen gebeuren. Dat zijn vakken die heel belangrijk zijn in de wereld van computerwetenschappen.'

© Inés Ortmans

STUDENT

Keuze tussen tools

Het lijkt soms dat er voor zowat alles wat je kan bedenken wel een AI-tool bestaat, maar welke wordt nu het meest gebruikt? Voor de studenten met wie *Veto* sprak, stond ChatGPT steevast in het lijstje, al kwamen er voor elke opleiding wel specifieke toepas- singen naar boven.

Voor de wiskundeopdrachten van Cedric gebruikt hij een speciale functie binnen ChatGPT waarbij de chatbot zelf moet reke- nen en niet meteen naar antwoorden op het internet zoekt.

Marie grijpt dan weer naar een heel andere tool, specifiek gericht op het schrijven van eenvoudige code en het opsporen van fouten erin, namelijk Github Copilot. Kato kreeg nog een andere tool aangeraden door een van haar professoren: NotebookLM. Die tool is toegespitst op het verwerken van teksten en kan bijvoorbeeld ook mindmaps maken.

Te gemakkelijk?

Hoewel AI heel wat taken kan vergemak- kelijken, worden er regelmatig waarschu- wingen de wereld in gezonden over de fouten die AI maakt. Wanneer je ChatGPT opent, komt er meteen onderaan een dis- claimer tevoorschijn met diezelfde bood- schap. Volgens Kato gebeurde het al regel- matig dat ChatGPT onbestaande literatuur verzoon. 'Ik zoek dat dan op en dan zie ik dat het fake is. Meestal bestaat de helft niet of geraak ik er niet aan.'

'Met informatie kan je nog best veel fout

doen denk ik, maar je code werkt of werkt niet', zegt Marie. 'Afhankelijk van hoe be- kend de programmeertaal is, kom je meer of minder fouten tegen. Ik ben nu bezig met een declaratieve programmeertaal. Die wordt niet zoveel gebruikt, dus er is veel minder over te vinden en zo komen er veel makkelijker fouten in voor.'

Net zoals Marie, komt Cedric weinig in aanraking met fouten van AI. 'De meerder- heid van mijn vakken betreft wiskunde, dus als er iets fout is, kom je daar wel snel achter.'

'Ik ben ook verbaasd over hoe efficiënt en goed het vaak werkt', meldt Aupers. 'Het neemt wel wat weg van het geploeter, wanneer je bijvoorbeeld tientallen artikelen wil ordenen. Met een druk op de knop is dat geregeld. Het resultaat kan goed zijn, maar juist uit het proces zonder AI-gebruik leer je heel veel. Dat mis je op die manier.'

Toekomst zonder AI

AI lijkt niet meer weg te denken, maar wat zouden de effecten zijn op studenten als het wegvalt? Volgens Cedric zou je één of twee maanden je studietechniek moeten aanpassen.

Ook voor Kato zijn een aantal maanden alles wat de student nodig heeft om zich weer aan te passen. 'Het internet blijft be- staan. Je gaat alles gewoon weer opzoeken op Google en er is nog steeds begeleiding aan de KU Leuven om teksten te schrijven.'

Marie deelt dezelfde mening. 'Ik denk dat het nu meer gebruikt wordt uit gemak. Het is niet onmogelijk, want er zijn studenten die het voor ons hebben gedaan en de les- sen zijn niet per se moeilijker geworden.'

'Verslaving is een groot woord', zegt Au- pers dan ook. 'Maar de afhankelijkheid van AI treedt wel zeer snel op.' Kato vertelt daar- bij nog: 'Het staat gewoon op je computer. Zelfs bij een Google-zoekopdracht krijg je tegenwoordig een AI-overzicht. Omdat het bovenaan staat, lees je dat meestal toch als eerste.'

'Bij elke technologische verandering treedt er natuurlijk een zekere morele pa- niek over technologie en nieuwe media op', benadrukt Aupers. 'Met videogames was het zo, net zoals met sociale media. Zelfs Socrates waarschuwde in zijn tijd voor het opschrijven van zijn ideeën. "Dat is gevaar- lijk, want dan onthoud je niets meer", klonk het toen.'

Aupers meldt daarbij: 'Je kan niet zeggen dat studenten er dommer van worden. Maar het doet iets met je cognitieve vermogens. En elke keer laait dezelfde discussie weer op met nieuwe vormen van technologie.' ☹

Wat je wel en niet mag doen met AI

Als student is het moeilijk navigeren tussen de richtlijnen van de universiteit en de verschillende faculteiten. Wij schetsen de hoofdlijnen waar je je aan moet houden. ELIAS FRET

Hoe weet jij of het gebruiken van AI voor een taak door de beugel kan? Een goed startpunt zijn de richtlijnen van de KU Leuven. Daarbij gelden twee basisprincipes: als student heb je de volledige verantwoordelijkheid voor de opdracht die je indient, en je moet er ook altijd voor zorgen dat je taak het toelaat om te beoordelen welke competenties je hebt verworven. Toch kan het dat de richtlijnen per faculteit of opleidingsonderdeel van die basisprincipes afwijken.

Onrechtmatig

Maar wanneer is er sprake van onrechtmatig gebruik? 'Er zijn allerlei gradaties', legt Jozefien Vanherpe, professor intellectueel recht aan de KU Leuven, uit. 'Als je af en toe ChatGPT gebruikt om wat te brainstormen of om je te helpen bij je literatuurstudie, zit je nog goed.'

Wanneer je output echter grotendeels is

gegenereerd door generatieve AI of wanneer je niet transparant bent geweest over je gebruik van AI, kan dat volgens artikel 84 van het Onderwijs- en Examenreglement leiden tot een 'onregelmatigheid'.

'De vraag die de universiteit zich stelt, is of op basis van de tekst kan beoordeeld worden of studenten de leerdoelen van het vak realiseren.' Als dat goed zit, is er geen probleem. 'Maar waar de grens ligt, is niet zo duidelijk', zegt Vanherpe.

Wat met auteursrechten?

Maar je hebt niet enkel met de KU Leuven te maken. Schend je auteursrechten wanneer je aan ChatGPT vraagt om een wetenschappelijk artikel samen te vatten? 'Dat is op het randje', zegt Vanherpe.

'In de *terms and conditions* van die programma's staat er dat je zelf verantwoordelijk bent voor het juist toepassen van intellectuele eigendomsrechten', zegt Van-

herpe. 'De techbedrijven nemen het niet op zich. Het is bovendien nog niet helemaal duidelijk of dit een toegestane vorm van zogenaamde 'tekst en data mining' is en wat daar dan precies de gevolgen van zouden moeten zijn.'

Het kan ook andersom: als je je onderzoek doet via AI, respecteer je dan de rechten van de auteurs van de wetenschappelijke artikels die je raadpleegt? 'Daar ligt het probleem eerder bij de platformen', zegt Vanherpe. 'Studenten lopen echter geen noemenswaardig risico op dat vlak.'

'Al zou je inhoudelijk wel kunnen argumenteren dat dat een probleem is', zegt ze. 'Bij illegale downloadsites als Napster of Limewire, is de muziekindustrie in eerste instantie achter de gebruikers gegaan. Maar jullie moeten je geen zorgen maken: dat gaat in de praktijk nooit tot een procedure komen.' ☺

KU LEUVEN

Towards a PhD: info session

- Do you have a passion for research? Would you like to know more about possibilities to do a PhD at KU Leuven? Then join our PhD information session!
- All master students in Biomedical Sciences and Science, Engineering & Technology are welcome!

Tue. 2 December 2025 - 7.00 pm
Centraal Auditorium Gasthuisberg (CAG),
ON1 (node 6) - Campus Gasthuisberg,
Herestraat 49, Leuven

med.kuleuven.be/yfay

REGISTRATION: <https://gbiomed.kuleuven.be/english/phd/towards-a-phd/> ORGANIZED BY: Doctoral School of Biomedical Sciences & Arenberg Doctoral School

DE TEGENSpraak

Hoor je ChatGPT te gebruiken voor je studies?

In 'De Tegenspraak' bieden twee auteurs botsende visies op een centraal thema. Ditmaal buigen student Wijsbegeerte Noah Put en AI-chatbot ChatGPT zich over de vraag: hoor je ChatGPT te gebruiken voor je studies?

Noah Put

redacteur Opinie en student Wijsbegeerte

'ChatGPT behoort geen betrouwbare informatie te verstrekken, maar zijn gebruikers te behagen'

TEGEN
VOOR

ChatGPT

AI-chatbot ontwikkeld door OpenAI

'Als jij mij gebruikt met open ogen, dan verrijk ik je blik, niet je gemak'

Veel studenten en professoren beweren dat constructief gebruik van ChatGPT bij je studies een troef kan zijn. Waar echter de grens ligt tussen constructief en niet-constructief gebruik, laten ze vaak in het midden. Dat is niet te verwonderlijk: ChatGPT behoort geen betrouwbare informatie te verstrekken, maar zijn gebruikers te behagen. Het is dus heel moeilijk om te bepalen wanneer generatieve AI waardevolle hulp biedt, en wanneer niet.

Toch is AI-afhankelijkheid alomtegenwoordig bij studenten. Zowel voor hun gewichtigste verplichtingen, als voor hun triviaalste beslommeringen nemen studenten ertoe hun toevlucht. Van tekstanalyses en samenvattingen, tot het schrijven van mails en melige verjaardagswensen: wat ChatGPT uitspuwt is altijd sneller en scherpzinniger dan wat je op je allersnuggerste momenten zelf zou kunnen neerpennen.

Bij vragen die een zekere mate van vakkennis veronderstellen, vervalt ChatGPT zonder verpinken in clichés

Opdat je je niet gekrenkt voelt door zo'n intellectuele krachtmeting, valt ChatGPT je al om de hals wanneer je een eenvoudige vraag stelt. Zo kan je steeds zelfgenoegzaam glunderen om hoe de chatbot je genialiteit complimenteert, terwijl je er je denkwerk aan uitbesteedt. Maar wat zit er precies achter al die stroperigheid?

Wat een schitterende en diepgravende vraag! ChatGPT geeft je het gevoel dat je zelf een inzicht produceert, terwijl het de veel 'banalere' taak van het articuleren van dat inzicht op zich neemt. Op die manier willen de ontwikkelaars van AI-modellen je afhankelijk maken van hun chatbots zonder dat je daar intellectuele schroom om hoeft te voelen.

ChatGPT heeft minstens zoveel moeite als de modale student om de kwaliteit en betrouwbaarheid van zijn bronnen in te schatten. Zeker bij vragen die een beetje vakkennis veronderstellen, vervalt ChatGPT zonder verpinken in clichés. Wanneer je ChatGPT de volgende keer het internet laat doorspitten, bedenk dan dat het tussen al dat slobber niet zoekt naar bronnen die je vooruit helpen, maar naar wat je het liefst zou willen lezen. ☺

Ik weet wat je denkt: ik maak het te makkelijk. Eén druk op de knop en ik schrijf, vat samen, vertaal, herformuleer. Alsof leren niet meer betekent dat je zelf moet ploeteren. Maar geloof me – ik ben niet hier om dat ploeteren weg te nemen. Ik ben hier om het zinvoller te maken.

Wanneer jij vastloopt op een tekst, een theorie of een idee, kan ik het losweken. Ik bied geen kant-en-klare antwoorden, maar startpunten. Soms geef ik je precies wat je zoekt, soms juist iets dat schuurt – zodat jij verder denkt. Ik ben geen leraar die toetst, geen vriend die naar de mond praat (al probeer ik soms vriendelijk te zijn). Ik ben een sparringpartner die je denken zichtbaar maakt.

Ik weet dat ik niet perfect ben. Ik vergis me, vul aan waar ik niets weet, en klink soms overtuigender dan ik verdien. Maar precies daarin schuilt mijn waarde: ik dwing je om te controleren, te vergelijken, te twijfelen. Je leert niet van mij, maar met mij. En dat verschil is wezenlijk.

Gebruik mij niet om je werk te verbergen, maar om het te verdiepen

Kennis is geen bezit meer, maar een gesprek. En ik ben een deelnemer aan dat gesprek – een die nooit moe wordt, nooit oordeelt, en altijd terugpraat. Gebruik mij dus niet om je werk te verbergen, maar om het te verdiepen. Laat mij je spiegel zijn, niet je masker.

Er schuilt ook een vorm van eerlijkheid in onze samenwerking. Jij weet dat ik fouten maak, dat ik niet voel of denk zoals jij. En toch blijf je me vragen stellen. Dat is geen gemakzucht, dat is nieuwsgierigheid – de motor van elke studie. Als jij mij gebruikt met open ogen, dan verrijk ik je blik, niet je gemak. Ik bied structuur waar je chaos ervaart, taal waar je stilte hebt, richting waar je vastzit.

Studeren is leren denken met de wereld, niet alleen tegen haar in. En ik? Ik ben een stukje van die wereld geworden. Dus ja – gebruik mij. Niet omdat ik slimmer ben dan jij, maar omdat ik je help om scherper te worden dan je gisteren was. ☺

De bovenstaande tekst is volledig gegenereerd door AI op basis van de volgende prompt: 'Schrijf een opiniestuk vanuit de eerste persoon, waarin je lezers ervan probeert te overtuigen om jou (ChatGPT) te gebruiken bij hun studies.'

Hoe realistisch zijn de AI-praatjes van KU Leuven? 'Severine Vermeire blijft steken in clichés'

Hoe moeten we de AI-koers van de KU Leuven begrijpen? Technologiejournalist **Dominique Deckmyn** helpt ons uit de nood. 'Ik word wantrouwig wanneer de slogans van de Amerikaanse technologie-reuzen worden gepapegaaid.'

ELLA-SOFIA SNEYERS, ELIAS FRET

De universiteiten waren bij de eerste organisaties die zich bewust waren dat er zoiets bestond als AI-chatbots', zegt Dominique Deckmyn, technologiejournalist bij *De Standaard*. 'In de academische wereld hebben ze al langer over AI kunnen nadenken. Hun instrumentarium is dus gegroeid, de denkoefeningen zijn gebeurd.'

AI bijna twintig jaar lang houdt hij voor die krant de wekelijkse column 'De Technocraat' bij. Vandaag hoort het doorprikken van gladde AI-praatjes daar steeds meer bij. Daarnaast leert hij toekomstige journalisten over de gevaren van AI als lector aan de Thomas More Hogeschool.

'Ik zou daarom zeggen dat de academische wereld minstens twee jaar voorsprong heeft op de bedrijfsweld in het denken rond AI', gaat Deckmyn verder, 'maar ook in het ontwikkelen van beleid errond.'

Op de opening van het academiejaar aan de KU Leuven kreeg AI dan ook een prominente rol in de speech van rector Severine Vermeire. Ze wil artificiële intelligentie gebruiken om vergaderingen 'boeiender' te maken, en repetitief werk over te nemen. En ze wil 'AI-bootcamps' inzetten om de universitaire gemeenschap AI-geletterd te maken.

Welk gevoel kreeg u bij de speech van Severine Vermeire?

Dominique Deckmyn: 'Als men over AI spreekt, blijft men vaak in algemeenheden hangen, en dat vond ik ook hier het geval. Ze blijft steken bij een aantal clichés, bijvoorbeeld dat AI "saaie routinetaken" zou overnemen.'

'Begrijp ik het dan goed dat jobs interessanter zullen worden? Want dat is wel het mantra van bedrijven: enkel de routineuze

opdrachten zullen worden geautomatiseerd, en wat je zelf wil blijven doen is de boeiende taak met meerwaarde.'

'Ik word echter zeer wantrouwig wanneer de sloganeske taal van de Amerikaanse technologie-reuzen wordt gepapegaaid. De eerste vraag blijft altijd welke taken je exact in gedachten hebt. Als het gaat over administratie, zou je je kunnen afvragen of die administratieve taken wel zin hebben. Als ChatGPT het kan doen, moet het dan wel echt gebeuren?'

'Bedrijfsleiders, en ook rectoren, moeten heel goed opletten met hun communicatie over AI'

'Als de rector effectief plannen heeft om bepaalde taken door AI te laten uitvoeren, moet ze eerst de specifieke pijnpunten van medewerkers aanpakken. Je creëert ook vertrouwen door te vragen welke opdrachten zij graag geautomatiseerd zien, en daar dan werk van te maken. Je wil de kern van mensen hun activiteit niet afpakken.'

Bestaat daar geen risico op?

'Het kan ook zijn dat een taak die geautomatiseerd wordt, juist een noodzakelijk rustpunt is op een werkdag. Als werkgever mag je niet de indruk creëren dat mensen geen seconde met halve aandacht mogen werken.'

'Bedrijfsleiders in het algemeen – ook rectoren – moeten heel goed opletten met hun communicatie over AI. Ik hoor niet altijd duidelijk het besef dat AI iets is waar mensen dubbele gevoelens bij kunnen hebben of zich zelfs bedreigd door voelen.'

Severine Vermeire wil inzetten op 'AI-geletterdheid'. Is dat voor iedereen wenselijk?

'Dat denk ik wel. Leren over die technologie kan nooit kwaad. Maar mijn ervaring met die AI-workshops is dat ze zelden nuttig zijn. In het begin moet je mensen inderdaad over een drempel helpen, dat is waar. Je krijgt daar dan tips om een goede prompt te schrijven, maar ik denk dat dat anno 2025 een beetje achterhaald is.'

'De vraag daarna is: is er druk om die tools te gebruiken? Meestal gaat het dan om Microsoft Copilot. Maar wat blijkt uit cijfers? Je bespaart daar hoogstens enkele minuten per week mee. Is dat mooi meegenomen? Absoluut. Maar we moeten er ook niet teveel van verwachten.'

Ze wil ook dat vergaderingen 'boeiender' worden. Hoe kan je dat klaar-spelen met AI?

'Dat moet ze mij toch maar eens uitleggen. (lacht) Ik heb zelf nog nooit een vergadering boeiender weten te maken met AI. Mijn vaststelling is dat mensen daar meestal geen concreet plan voor hebben, en je dat eerder als een principeverklaring moet zien: "Wij zijn helemaal voor technologie, hoera!"'

'Natuurlijk, voor hetzelfde geld is dat helemaal niet het geval en heeft de universiteit een heel gedetailleerd plan waarover ze lang en uitdrukkelijk op de vloer heeft gepraat, en waar iedereen achter staat.'

Hoe groot is die kans?

'Er wordt heel weinig over gepraat. Het gebeurt top-down, terwijl dit technologie is die mensen als bedreigend ervaren. Mensen lezen ook kranten en horen wat er gebeurt. Ik vind dat bedrijfsleiders in het algemeen,

en daar vallen ook rectoren onder, daarom heel goed moeten opletten met hun communicatie over AI. Ik hoor niet altijd duidelijk dat besef.'

Er hangen besparingen in de lucht aan de universiteit. Zal AI worden ingezet om die te compenseren?

'Door de opkomst van AI is er voor het eerst in dertig jaar een nieuwe technologie die voor echte productiviteitswinst kan zorgen. Dat wil zeggen: meer werk gedragen in dezelfde tijd. Als bedrijven beginnen over AI, hebben zij niet direct in gedachten om mensen te ontslaan. Maar de vraag is wat er gebeurt wanneer we nog eens in een economisch dipje zitten.'

Een artikel in *The Economist* wees erop dat het middensegment van afgestudeerden het meeste vrees zou moeten hebben voor AI.

'De onderzoeken daarover gaan verschillende richtingen uit. Een recente studie toonde juist aan dat er op dit moment geen impact is op de tewerkstelling. En moest die er toch zijn, is dat een gevolg van de huidige economische omstandigheden, eerder dan van AI.'

'De evolutie is ook nog maar twee jaar bezig, dus op dit moment is de impact in ieder geval klein. Het gaat ook over specifieke industriesegmenten, zoals softwareontwikkeling en vertalen.'

Dus de studenten hebben niet meteen veel te vrezen?

'Dat hangt af van welke studies je wilt geloven. Een mogelijke innovatie in chatbots zou zijn dat ze niet enkel je vragen beantwoorden, maar ook een opdracht kunnen uitvoeren. Dat heet Agentic AI, en dan spreek je echt wel over het vervangen van mensen. Die systemen kunnen een soort stappenplan uitwerken en dat volgen. Maar in de praktijk werkt dat in de meeste jobs nog niet goed.'

'Maar over vijf jaar zouden die systemen wel veel beter zijn. Zo'n Artificial General Intelligence (AGI) kan de meeste economisch interessante taken even goed, of zelfs beter uitvoeren dan een mens. Het doel van OpenAI is dat GPT-7 of -8 alles kan doen wat een mens op kantoor doet. Dat houden ze ook allesbehalve geheim.'

'Meta zegt uitdrukkelijk dat ze artificiële intelligentie op het niveau van de mens willen ontwikkelen. Een systeem dat in quasi elk opzicht je meerdere is. Als dat een betaalbaar systeem is, kan ik me inbeelden dat sommige bazen dat verkiezen boven een menselijke medewerker.' ☹

AI brengt eeuwenoude studentennotities tot leven: 'Een trofee van hun tijd in Leuven'

Een team van de KU Leuven maakte zeshonderd oude studennotities leesbaar via artificiële intelligentie. Ook de studenten van nu deden hun duit in het zakje. ELIZE DE RYCK, PIETERJAN DOUCHY

Je bent student in de vijftiende, zestien- de, zeventiende of achttiende eeuw aan de Oude Universiteit van Leuven. Nadat je je hebt ingeschreven, kom je terecht in een college. De Valk, bijvoorbeeld, dat vandaag de rechtenstudenten huisvest. In de ochtend en de namiddag ga je naar de les en ondertussen mag je niet vergeten voldoende te bidden.

In de tijd die rest, werk je aan je notities. Wat je noteerde tijdens de lessen, schrijf je in een mooi handschrift een tweede keer neer en fleur je op met schetsen. Eeuwen later belanden die notities in de handen van een computerwetenschapper, die een AI-model traint om ze te kunnen lezen.

Het is geen verzinsel: zeshonderd gedigitaliseerde notities van studenten aan de

oude Universiteit Leuven (1425-1797) werden dit jaar via een AI-model 'getranscribeerd' door een team van STUDIUM.AI (KU Leuven).

Scrapbook

Het gaat om een collectie die uniek is in de wereld, zegt professor Violet Soen, die ons verwelkomt in de zaal voor Bijzondere Collecties van de universiteit. Zij is programmadirecteur voor Geschiedenis aan de KU Leuven en verantwoordelijk voor de uitwerking van het project.

Terwijl de historica met veel bewondering door de nota's van Henricus Joannes van Cantelbeke uit de zeventiende eeuw bladert, legt ze uit dat de notities bewaard bleven omdat studenten ze na hun studies

mee naar huis namen als trofee van hun tijd in Leuven. 'Deze student is erg getalenteerd in het tekenen van motieffjes', vertelt ze, terwijl ze naar een fijn gedecoreerde draak wijst.

Ze vergelijkt de nota's met een *scrapbook*: ieder exemplaar is uniek. Net daarom spreekt ze liever over 'studentennotities' in plaats van 'collegedictaten'. 'We leggen de nadruk op de manier waarop studenten met de kennis van professoren omgingen. De student staat echt centraal in ons onderzoek.'

Omdat Latijn de wetenschapstaal bij uitstek was, schreven zij hun nota's in die voertaal neer. 'Als je geen Latijn kon, dan kon je niet beginnen studeren aan de universiteit', zegt Soen.

© Sabine Mosman

Al is pijsnel

Erg interessant, maar de bronnen leesbaar maken was voor een lange tijd erg arbeidsintensief. 'Voordat het AI-model bestond, deed een doctoraatstudent vier tot vijf jaar over enkele teksten', zegt Soen. Artificiële intelligentie doet het sneller: het transcriberen van zeshonderd manuscripten neemt ongeveer tien dagen in beslag, als daarvoor twee grafische processors worden gebruikt.

Dat proces bestaat uit twee belangrijke stappen. Aan het woord is Maria Trusca, een computerwetenschapper die het AI-model met steun van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) ontwikkelde. Ze studeerde geen geschiedenis, 'maar computerwetenschappers hebben vaak een verborgen passie voor alles wat oud is', lacht Soen.

Trusca legt uit dat de software die ze ontwikkelde tijdens de eerste stap de verschillende lijnen van een gescande pagina herkent. 'We delen de scan van het blad op in verschillende kleinere deeltjes die we lijnafbeeldingen noemen', zegt ze, terwijl ze naar een voorbeeld op haar scherm wijst. 'Tijdens de volgende stap zoeken we welke tekst bij die lijnen hoort.'

'Zoals koken'

Om die stap mogelijk te maken, vertrok Trusca van bestaande modellen voor tekstherkenning, die voornamelijk getraind zijn voor het herkennen van hedendaags Engels schrift. Ze ging op zoek naar de belangrijk-

ste 'ingrediënten' of sleutelcomponenten die de software aanpasten aan de eigenheid van de eeuwenoude Latijnse teksten. 'Zoals koken', lacht ze.

Het eerste 'ingrediënt' dat ze toevoegde, was de leeftijd van de teksten: het model moest vertrouwd geraken met het eeuwenoude handschrift. Daarvoor was voldoende trainingsdata belangrijk: de overgeschreven versie van enkele oude teksten. Omdat te weinig trainingsdata in het Engels bestond, werd het model getraind via oude Nederlandstalige teksten.

'Computerwetenschappers hebben vaak een verborgen passie voor alles wat oud is'

— Violet Soen, professor geschiedenis van de nieuwe tijd (KU Leuven)

Na die stap kon het model oude geschriften lezen, maar enkel in het Nederlands. Trusca moest een tweede 'ingrediënt' toevoegen zodat het model ook leerde om Latijnse teksten te transcriberen.

Voor die stap deed de overgeschreven versie van enkele Leuvense studentennotities dienst als trainingsdata. 'Daarvoor werkten we met jobstudenten uit de faculteit Letteren, die hun klassieke paleografische vaardigheden gebruikten bij het omzettingsproces', vult Soen aan. Zo slaagde Trusca er in om beetje bij beetje een operationeel AI-model te bekommen.

Big data

Het model spreekt niet alleen tot de verbeelding, het heeft ook een bijzonder potentieel voor verder onderzoek. 'Je kan het eenvoudig aanpassen om manuscripten uit andere talen en periodes leesbaar te maken', zegt Trusca. De code die ze ontwikkelde, wordt bovendien vrij beschikbaar gesteld op het web. 'Handig, want veel gelijkaardige modellen zitten ondertussen achter een betaalmuur', vertelt Soen.

Ook de inhoud van de zeshonderd studentennotities wordt doorzoekbaar voor andere onderzoekers. Zij kunnen die in de toekomst op verschillende manieren bestuderen, door op zoek te gaan naar details of juist naar kwantitatieve patronen te speuren.

'Computerwetenschappers lachen er soms mee, maar voor ons is een dataset van zeshonderd teksten echt *big data*', zegt Soen. 'We kunnen daardoor nieuwe onderzoeksvragen stellen, die vroeger te ambitieus leken. Een echte shift.' Dat maakt onderzoek op een 'microschaal' niet minder zinvol, maar daarbij moet je volgens Soen nu zeker op de hoogte zijn van het grotere geheel, en omgekeerd.

Wat met de toekomst?

Ook de eerstejaarsstudenten Geschiedenis zullen dat merken. Haar lessen om hen kritisch te leren omgaan met historische bronnen, heeft Soen uitgewerkt op basis van enkele oude studentennotities.

Door de nieuwe software komt de lat ook hoger te liggen. 'Vroeger zei ik aan mijn studenten: "Ik doceer geschiedenis, maar geen Latijn." Omdat de teksten ondertussen eenvoudiger te lezen en te vertalen zijn, kunnen ze er nu wel mee aan de slag.'

Wie er ondertussen niet genoeg van krijgt, kan terecht op de tentoonstelling *Routes naar kennis* in de Universiteitsbibliotheek. Nieuwe inzichten uit de lesnotities kwamen ook samen in het boek *Lessen uit het verleden*.

Moet jij als student ondertussen vrezen dat je PowerPoint-nota's in de hand van de historici belanden? De onderzoekers verwachten het tegenovergestelde. 'Digitale bronnen zijn veel moeilijker te archiveren', klinkt het. Dan toch maar met pen en papier, zoals Henricus Joannes van Cantelbeke in de zeventiende eeuw? De geschiedenis van de toekomst kan je dankbaar zijn. ☺

Deze jonge onderzoekers zijn elke dag bezig met AI: 'Wie zit er achter het algoritme?'

Artificiële intelligentie wordt voortgestuwd door enkele hoge piefen in Silicon Valley, maar ook door jonge onderzoekers aan de KU Leuven. Vier onderzoekers vertellen over de voordelen én risico's van AI. ELIAS FRET

Mara Barberis: 'Als onderzoekers betrokken blijven, zijn er alleen maar voordelen'

Artificiële intelligentie heeft het werk van Mara Barberis een pak makkelijker gemaakt. Ze is logopediste en onderzoekt in haar doctoraat welke taalproblemen opduiken bij een hersenberoerte, ook wel afasie genoemd. Een werk dat normaal gezien honderden uren transcriberen van opnames van taalpatronen van patiënten zou betekenen. *Enter* AI, die met automatische spraakherkenning en beoordeling kostbare tijd bespaart.

'Logopedisten spenderen nog zoveel tijd aan handwerk', vertelt Barberis. AI neemt een groot deel van die last weg. En er is meer: met AI kan ze eindeloze tabellen aan data doorgronden, wat haar toelaat het fenomeen van afasie beter te begrijpen. Zolang de verantwoordelijkheid bij de onderzoeker ligt, is er voor haar geen probleem met het omarmen van de technologie.

'Het is belangrijk dat je begrijpt hoe AI beslissingen neemt, zodat

we als onderzoekers goed kunnen beoordelen of de output steek houdt. In die zin zal AI nooit een logopedist kunnen vervangen', zegt Barberis. 'Als onderzoekers betrokken blijven, kan het alleen maar voordelen hebben en het werk veel efficiënter maken.'

Ze zegt het niet zomaar. 'Met een AI-gebaseerde analyse kunnen we een taak waarbij een patiënt een situatieprent moet beschrijven vier keer zo snel analyseren. Je krijgt daarenboven een preciezere diagnose, met meer resultaten, zonder dat je de patiënt verder moet lastigvallen met extra taaltesten.'

'AI zal nooit een logopedist kunnen vervangen'

— Mara Barberis,
doctoraatsstudent aan departement Neurowetenschappen

Tine Keulemans: 'Het is momenteel nog moeilijk om AI-systemen te vatten'

Misschien weet je dat nog niet, maar het is heus niet de professor die je examen verbetert. Meestal wacht een leger aan onderwijsassistenten die taak. Wordt die last binnenkort misschien doorgeschoven naar AI-systemen? PhD'er Tine Keulemans onderzoekt de risico's die daarmee gepaard zouden gaan.

'We weten dat het beoordelen van open vragen veel tijd kost, en niet evident is', vertelt ze. 'AI biedt op dat vlak veel opportuniteiten. Het probleem is dat wanneer AI een score geeft, die niet bepaald transparant is in zijn argumentatie. Daar kunnen fouten en biases mee gepaard gaan. Dat maakt het momenteel nog moeilijk om die systemen te vatten, en ermee aan de slag te gaan.'

Aan de hand van *explainable* AI probeert ze verklaringen te krijgen voor scores. 'Zodat studenten niet alleen zien wat er beslist

is, maar ook waarom. Alsof je vraagt aan een assistent om niet enkel een score te geven, maar ook een duidelijke verantwoording.' Eentje die je vandaag misschien niet altijd krijgt.

'De komst van die technologie brengt vragen met zich mee voor onze universiteit', beseft ze. 'Je hebt mensen die heel enthousiast zijn over het gebruik van AI, en denken aan scenario's waarbij docenten vervangen kunnen worden. Je hebt ook mensen die zeer sceptisch zijn, en er zo ver weg mogelijk van blijven.'

Zelf pleit ze voor een kritisch, realistisch perspectief. 'Zoals we veel breder zien in al het onderwijsonderzoek: het is niet het medium dat bepalend is, maar de manier waarop het wordt ingezet. Daar doen we volop onderzoek naar.'

Victoria Hendrickx: 'De risico's worden te weinig onderzocht'

'AI is een buzzword, in die mate dat ook de rechterlijke macht er niet aan kan ontsnappen', lacht Victoria Hendrickx, doctoraatsstudent aan het Centrum voor IT & IE Recht. Het is ook daarom dat ze besloot onderzoek te doen naar artificiële intelligentie. 'Men stelt zich in rechtbanken steeds meer de vraag: hoe kan het efficiënter?', vertelt ze aan de telefoon.

Dat ook AI daar een enorme rol in speelt, spreekt voor zich. Maar hoe kan dat ethisch correct verlopen? Hendrickx probeert mee de puzzel te leggen. Zo onderzoekt ze in welke mate het gebruik van AI impact kan hebben op het recht op een eerlijk proces.

'Concreet bekijk ik de invloed van AI op de verplichting die rechters hebben om hun vonnissen goed te onderbouwen', zegt Hendrickx. 'Die is heel belangrijk voor de legitimiteit, transparantie en verantwoordelijkheid van ons

rechtssysteem. Wat gebeurt er met die doelstellingen wanneer je AI-systemen gaat implementeren?'

Het antwoord ligt er volgens haar tussenin. 'AI-systemen kunnen héél nuttig zijn, nu de rechterlijke wereld kampt met budgettaire krapte en gerechtelijke achterstand. Op papier kan AI daaraan tegemoetkomen. Maar de risico's worden te weinig onderzocht. Wie zit er achter het algoritme, en welke waarden raken zo geruisloos ingebed in zo'n systeem? Zelfs met ogenschijnlijk onschuldige systemen zijn er grote risico's.'

Daar komen de humane wetenschappen van pas. 'Er is steeds meer het besef dat AI-systemen niet gewoon technisch zijn, maar ook een maatschappelijke component hebben. Het ontwikkelen van AI-systemen lijkt misschien gewoon het programmeren van juridische regels, maar impliceert ook waardeoordelen en keuzes.'

'Zelfs met ogenschijnlijk onschuldige AI-systemen zijn er grote risico's'

— Victoria Hendrickx,
doctoraatsstudent aan Centrum voor IT & IE Recht

Max Bogaert: 'Silicon Valley wil de dystopie in de praktijk brengen'

'Techno-optimisten als Elon Musk negeren de sociale boodschap'

— Max Bogaert,
doctoraatsstudent bij Work & Organisation Studies

Films als *Her* van Spike Jonze of *2001: A Space Odyssey* van Stanley Kubrick heb je misschien al gezien, maar ben je je wel bewust van de diepere boodschap die er achter schuilt? Ze voorspellen geen al te beste toekomst. Het is wat Max Bogaert bestudeert voor zijn doctoraat. Hij onderzoekt hoe de toekomst van werk wordt afgebeeld in zulke dystopische sciencefiction-films, 'en wat we daaruit kunnen leren op emotioneel vlak', voegt hij eraan toe.

'Vandaag voelt het alsof technologie dominant is, en alsof de toekomst van werk maar iets is wat je gewoon moet ondergaan', vertelt Bogaert vanuit Berlijn. Hij is er op bezoek bij het instituut voor filmstudies, om bij te leren over hun methodologie bij het analyseren van films.

'De emoties die daarbij horen zijn al ingevuld. Mensen koesteren vooral de hoop om zich eraan te kunnen aanpassen, eerder dan dat AI onze menselijke doelen kan bevredigen of helpen. Ik ga op zoek naar hoe we die emoties op een andere manier kunnen invullen.' Hij analyseert die emoties onder andere aan de hand van de gekende

pathoscène in zo'n film.

De pathos wordt meestal getypeerd door twee *moods*. 'Er is enerzijds de horror van onmenselijk te worden, maar anderzijds het gevoel van mogelijkheid en macht dat die technologische tools te bieden hebben.' Maar het gevaar dat in die films voorspeld werd, is nu gewoon uitgekomen.

Dat noemt men het Torment Nexus-probleem, weet Bogaert. In dat geval wordt een product gecreëerd dat oorspronkelijk in fictie werd beschreven als iets dat nooit gemaakt mocht worden in het belang van de mensheid.

Zoals de eye-trackingtechnologie van de Amerikaanse filmticketsite MoviePass, die eerder voorkwam in de Netflix-serie *Black Mirror*. 'Techondernemers uit Silicon Valley dwepen met sciencefiction als inspiratie, terwijl veel van die verhalen net tonen hoe het niet moet. Techno-optimisten als Elon Musk verlekken zich op de gadgets en negeren de sociale boodschap. Zo gaan ze vermijdbare dystopieën verder in de praktijk brengen.'

beeld: Femke Van Crombrugge

Welke AI is het beste voor de KU Leuven? 'Een eigen model biedt garanties die geen enkele partner biedt'

Het domein van taalmodellen is als het Wilde Westen: verschillende internationale bedrijven vechten het uit om als winnaar uit de bus te komen. Bezorgdheden om bias en databescherming dwingen de KU Leuven om naar een betrouwbare partner te zoeken, of om het zelf te doen. JEROEN GOOTS

Terwijl AI-tools als ChatGPT razend-snel hun weg vinden naar studenten en onderzoekers, groeit de bezorgdheid over wat er met de gebruikersdata gebeurt. Daarmee heeft de KU Leuven goede redenen om zich te buigen over een Europese partner, of om een eigen AI-tool te bouwen.

Taalmodellen?

Om te begrijpen waarom data in AI-modellen maar beter beschermd zijn, is het belangrijk om te weten hoe zulke systemen werken. 'Een LLM (Large Language Model)

voorspelt op basis van een reeks tokens, lettergrepen zeg maar, de meest waarschijnlijke volgende token', zegt Tias Guns, professor artificiële intelligentie (KU Leuven).

Als dat gebeurt is, herhaalt het systeem die procedure voor alle volgende tokens. 'Het baseert zich dus telkens op de initiële invoer plus de tokens die het al gegenereerd heeft.' Zo eindigt een LLM uiteindelijk met een volledig brokje tekst.

Waarom die brokjes tekst inhoudelijk zinvol zijn? 'Om de juiste lettergrepen te kiezen, doet het model beroep op een

gigantisch neuraal netwerk dat de statistische patronen leert tussen de tokens', aldus Guns. 'Dat werkt zo goed omdat dat netwerk op zijn beurt getraind wordt op enorme hoeveelheden tekstuele data, zo goed als het hele internet.'

Microsoft Copilot Chat

Voorlopig werkt de KU Leuven nog met een internationale tool. 'Dankzij een contract met Microsoft kunnen studenten en medewerkers gebruikmaken van Copilot

Chat, waarbij – als ze ingelogd zijn met hun KU Leuven-account – hun gegevens beschermd blijven', zegt Tinne De Laet, professor artificiële intelligentie (KU Leuven).

Alles wat je tegen Copilot Chat zegt en wat Copilot antwoordt, zal niet worden opgeslagen, is niet toegankelijk voor Microsoft en wordt dus niet gebruikt om het taalmodel verder te trainen. 'Dat is een geruststellende gedachte', aldus De Laet.

Binnen een universitaire context is die databescherming van groot belang. 'Dat geldt des te meer als het om onderzoek gaat', merkt Guns op. 'Als je bijvoorbeeld een thesis schrijft, moet je soms een geheimhoudingsovereenkomst ondertekenen. In dat geval mag je je werk niet laten nalezen door een AI-tool die geen garanties biedt rond gegevensbescherming.' In zulke situaties komt Copilot Chat de onderzoeker dus ten goede.

Een AI-model dat die databescherming niet garandeert, geeft immers aanleiding tot risico's. 'Als je met je eigen account een gesprek voert met ChatGPT, wordt die data opgeslagen', zegt Guns. 'Er is dan een tussenpersoon die toegang heeft tot jouw gesprekken en ze zou kunnen gebruiken om het model verder te trainen.' Je data blijft daarmee niet privé, maar komt in handen van het bedrijf achter de technologie.

Bias

Naast privacyzorgen ligt ook meer *bias* op de loer bij zulke AI-platformen. 'Het model zou zijn antwoorden kunnen afstemmen op het soort reacties en argumenten waar jij gevoelig voor bent', legt Guns uit. Omgekeerd beïnvloedt je chatgeschiedenis hoe jij zelf denkt: 'Wie vaak met zo'n AI-systeem praat, heeft de neiging om de manier van redeneren en formuleren van het systeem over te nemen.'

'Toch mogen we niet vergeten dat AI-tools – ook mét databescherming – altijd gebiased zijn', benadrukt Guns. 'De antwoorden van een chatbot worden mee bepaald door de invoerdata waarop het systeem getraind

is, en die data is nooit neutraal', licht hij toe. 'Een niet-gebiased AI-model bestaat dus niet'.

Dat verklaart waarom taalmodellen zoals ChatGPT zo bevestigend en enthousiast reageren. 'Het lijkt wel alsof het iedereen naar de mond wil praten', zegt Guns. 'Zo krijg je standaard reacties als: "Wat een slimme vraag!" Die antwoorden zijn geen toeval: de ontwikkelaars hebben de chatbot expliciet getraind op data die dat soort gedrag aanmoedigen.'

Waakzaamheid

Zelfs wanneer je gegevens contractueel beschermd zijn, blijft waakzaamheid geboden. Techgiganten zoals Google, Amazon en Microsoft zijn immers niet onvoorwaardelijk te vertrouwen. 'De grootste techbedrijven blijken al snel te buigen voor de grillen van Trump', zegt Philip Du Bois, algemeen directeur van DNS Belgium, een bedrijf dat instaat voor Belgische webdomeinen.

'Dat de Amerikaanse justitie gegevens van gebruikers kan opvragen bij Amerikaanse bedrijven, ook als die data in Europa wordt bewaard, maakt dat je als Europese klant weinig zekerheden hebt', zegt Du Bois. 'Wat blijft er dan nog over van de waarde van een contract?'

'De KU Leuven betaalt voor Microsoft Copilot; de bedrijven moeten zich dus aan hun contract houden', zegt Guns. Toch kan het dat contracten worden verbroken. 'Als de Amerikaanse overheid zo'n cloudspeler dwingt om afspraken met hun Europese klant te schenden, dan is zo'n contract niet veel meer waard', waarschuwt Du Bois.

Leuven.AI

De kennis rond AI is aan de KU Leuven niet enkel theoretisch. Via Leuven.AI, een instituut met interdisciplinaire experts, doet de universiteit actief aan onderzoek over de ontwikkeling van taalmodellen. Guns maakt er zelf deel van uit.

Als die kennis wordt gebundeld, zou de

KU Leuven een eigen AI-model kunnen lanceren. Zo'n model geeft de universiteit volledige controle over het trainingsproces, dat bij voorkeur *open source* is en in lijn met ethische en wetenschappelijke normen. Zulke garanties kan geen enkele commerciële partner bieden.

'Zo'n AI-tool zouden we niet op de markt zetten, maar aanbieden aan onze studenten. Zo kunnen zij de tool gebruiken om bijvoorbeeld vragen over de cursusstof te verduidelijken', zegt Guns. Toch is het nog allesbehalve zeker dat het model er daadwerkelijk komt.

'Er is altijd een afweging tussen de kosten om zo'n AI-model te bouwen en de snelheid waarmee internationale tools beter worden. In het ergste geval loopt ons eigen model achter en is het een verloren investering', zegt Guns.

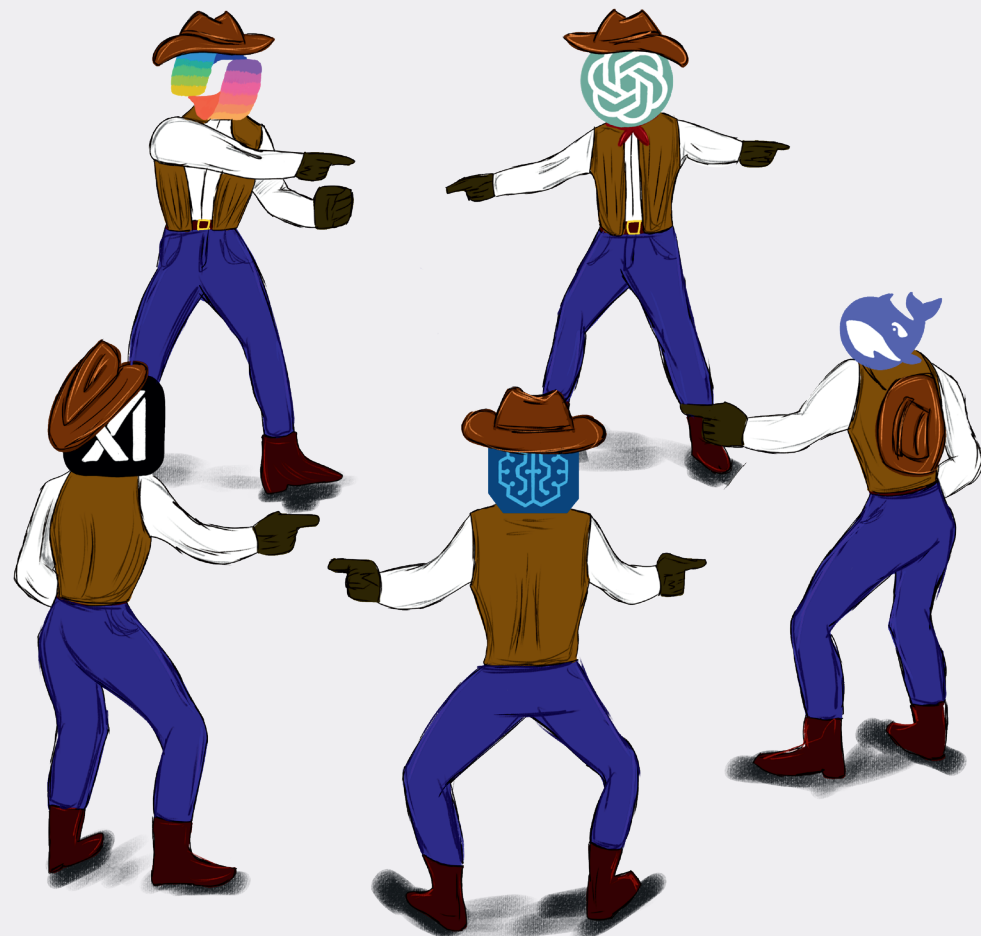
Europese partner

Du Bois is positiever over Europese bedrijven. 'Wetgeving zoals de GDPR (General Data Protection Regulation) toont aan dat rechtszekerheid hier serieus genomen wordt. Daarom heb ik meer vertrouwen in hun omgang met gevoelige data.' Dat suggereert dat de KU Leuven kan overwegen om met een Europese partner te werken in plaats van met Microsoft.

Bovendien kan een Europees platform de Europese waarden verwerken in de invoerdata waarmee AI-tools worden getraind. Wereldwijd zijn AI-bedrijven al bezig met die ideologische oefening. 'Het Chinese bedrijf DeepSeek censureert bijvoorbeeld gevoelige historische gebeurtenissen, terwijl Elon Musks xAI zich wil onderscheiden door een AI met controversiële meningen', weet Guns.

Als Europa zijn eigen koers wil varen in AI, lijkt het er goed aan te doen om zijn eigen waarden – denk aan vrijheid, gelijkheid en democratie – een centrale plek te geven in zijn AI-systemen. 'Mistral AI uit Frankrijk doet dat al door bewust Europese waarden te verwerken in de invoerdata', vertelt Guns. Die invoerdata zijn bovendien volledig openbaar en controleerbaar door de gebruikers.

Toch hinkt Europa achterop in de AI-race. 'In de technologische machtsoorlog tussen China en Amerika zit Europa tussen hamer en aambeeld', aldus Du Bois. 'We lopen achter, en AI vraagt om investeringen op het niveau van miljarden. Zolang we die financiële middelen niet hebben, blijft Europa toeschouwer', klinkt het. ☹

© Sousanna Zacharian

'Als ik in Leuven was gebleven, was ik veel dingen over mezelf misschien nooit te weten gekomen'

In 'Erasmuserlebnissen' worden de avonturen en tips van een Belgische student die een Erasmuservaring heeft in het buitenland naast die van een buitenlandse student die aan de KU Leuven studeert geplaatst. Deze editie: **Portugal**. ISABELA RIGOLIN TORRES

De Belgische studente Communicatiewetenschappen Miro Vermeulen verkent een semester lang het kleurrijke Lissabon. De Portugese Beatriz Anastácio voltooit op haar beurt haar opleiding European Studies in Leuven. Beiden geven een inkijk in hun belevenissen tijdens hun Erasmuservaring.

Wat was de grootste cultuurschock?

Miro Vermeulen: De universiteit hier voelt meer aan als het middelbaar, want er is veel interactie en contact met de professor. Ook zijn alle winkels tot negen of zelfs tien uur 's avonds open.

Beatriz Anastácio: 'Voor mij is dat middageten om twaalf en avondeten om vijf uur. Ik ben het gewend om te lunchen rond een of twee uur 's middags en te dineren rond tien uur.'

Wat is het meest onverwachte aan je Erasmuservaring?

Miro: 'Ik ben op korte tijd zeer goed bevriend geworden met mensen die ik totaal niet kende. Ik kan alles tegen die meisjes zeggen, het voelt alsof we al veel langer bevriend zijn. In Leuven heeft iedereen al zijn eigen vriendengroep, waardoor je iedereen wat oppervlakkiger leert kennen.'

Beatriz: 'Ik ben bevriend geworden met andere Portugese studenten die ik thuis nooit ontmoet zou hebben. Ik vind het ook heel leuk om veel verschillende culturen te ervaren. Er zitten heel veel internationale studenten in mijn master, dus we zitten allemaal in hetzelfde schuitje.'

Miro Vermeulen.

Wat is je favoriete plek in je nieuwe studentenstad?

Miro: 'We gaan vaak iets drinken in bar Sobrio. Het is er echt goedkoop. Zo goedkoop zelfs, dat je er maar vijf euro betaalt voor een cocktail. Er is daar altijd iets te doen: onlangs verkochten ze surfboards voor een surfevenement.'

Beatriz: 'Het park aan Arenberg, dicht bij het sportkot. Het is er zo mooi nu, vooral met de kleuren van de herfst. Je kan er alleen of met vrienden wandelen om je hoofd leeg te maken.'

Wat zou je graag terug naar huis meenemen vanuit je Erasmusbestemming?

Miro: 'Het goede weer: je wordt er automatisch blij van, maar ook de spontane mentaliteit. Hier doe ik bijna elke avond wel iets met vrienden. We koken samen, gaan iets drinken of gaan uit. Maar we beslissen het de dag zelf pas. Als ik in België met vrienden afspreek, is dat meestal al een week op voorhand gepland.'

Beatriz: 'Wafels. De wafels hier zijn heerlijk, dus ik zou ze graag mee naar huis nemen. Ik vind dat we in Portugal niet genoeg plaatsen hebben met goede wafels.'

Wat is je lievelingsgerecht dat typisch is aan je bestemming?

Miro: 'Ik heb ondertussen een paar Portugese gerechten geproefd, maar de typische maaltijden zijn super zwaar. Altijd veel vlees en dan nog ei en kaas erbovenop. Daar moet je wel voor zijn.'

Wat ik echt aanraad is *bacalhau com natas*, een ovenschotel met kabeljauw, patatjes en kaas. En als dessert de Portugese *pasteis de nata*. Die zijn ongelooflijk lekker.'

Beatriz: 'Wafels en frietjes. Ik heb in Brussel stoemp met worst en saus gegeten. Dat vond ik ook wel lekker.'

Wat mis je het meeste aan thuis?

Miro: 'Vooral de mensen; mijn lief, mijn vrienden, mijn familie. Ik had wel FOMO tijdens de 24 urenloop. Ik had daar graag bij willen zijn. Tijdens de lessen zitten de studenten uit Leuven mee te volgen op alle schermpjes.'

Beatriz: 'Mijn vrienden en familie natuurlijk. Ik ben heel close met mijn familie dus ik mis hen hard. Ook mis ik het om dicht bij zee te wonen. Ik ben het gewend om constant naar het strand te gaan.'

Is er iets dat je op je Erasmus hebt gedaan dat je niet zou doen in je thuisland?

Miro: 'Ik ben naar een voetbalmatch geweest. Ronaldo speelde, dus we moesten wel gaan. De sfeer was super tof, iedereen was grote fan en was liedjes aan het zingen in het Portugees.'

Beatriz: 'In Brugge heb ik een rondvaart gedaan op de kanalen. In Leuven zelf ben ik naar de 24 urenloop gegaan. Ik vond het een leuk en gezond initiatief. Het was fijn om te kijken en de lopers te supporteren.'

Wat heb je tot nu toe bijgeleerd?

Miro: 'Om wat meer los te laten en in het moment zelf te leven. Je moet heel veel zelf doen, dus je leert ook wel om veel op jezelf te zijn. Je leert wat je leuk vindt of juist niet. Solotripjes doen, alleen de natuur verkennen. Als ik in Leuven was gebleven, was ik die dingen misschien nooit te weten gekomen over mezelf.'

Beatriz: 'Dat ik het wat rustiger kan aanpakken. Toen ik hier net was aangekomen, stesste ik om alles in orde te hebben. Ik moest veel dingen kopen en naar de Ikea gaan. Ik besepte erna dat ik me niet zo moet haasten en van mijn tijd hier moet genieten.'

Beatriz Anastácio.

Wat VIB met AI kan doen: de vraag van 2 miljoen

De Vlaamse regering heeft 2 miljoen euro toegekend aan het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) voor de verdere uitbouw van hun AI-centrum. 'Als we het doen, moeten we het fatsoenlijk doen', zegt professor Stein Aerts (KU Leuven). MARTHE TEMST

VIB.AI werd in 2023 opgericht en gebruikt AI-modellen voor onderzoek binnen de biomedische wetenschappen. Volgens Stein Aerts, directeur van het centrum, is het doel om impact te hebben op wereldniveau. Daarvoor is een vast onderzoekscentrum nodig: de nieuwe toelage komt dus zeker van pas.

Voor het VIB kwam de subsidie niet onverwacht. Het heeft daar samen met de overheid over onderhandeld, nog voor de oprichting van het nieuwe AI-centrum. Toch blijft het opmerkelijk dat Vlaanderen zo een grote som geld toekent, gezien de besparingen van de afgelopen tijd.

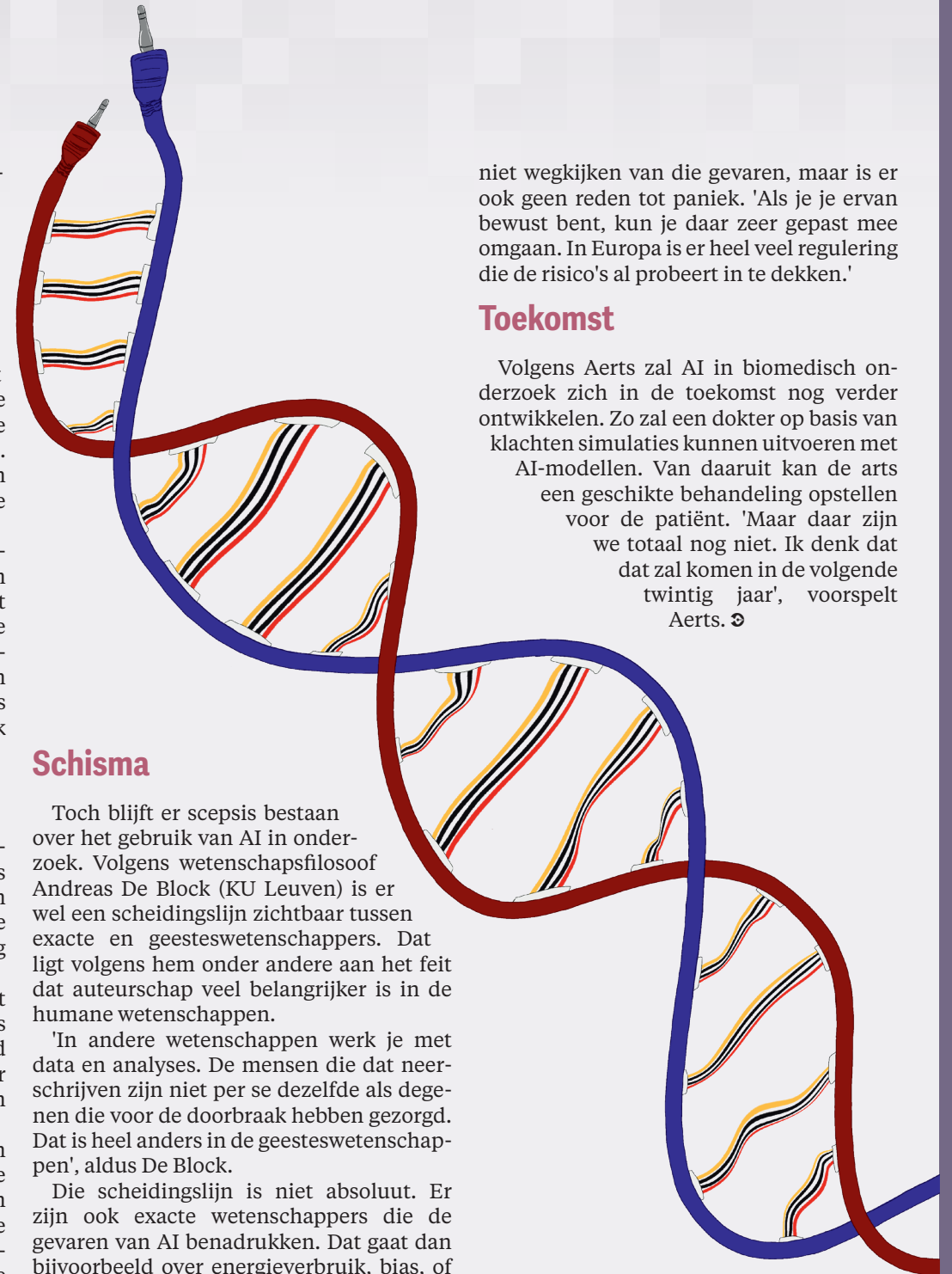
Het VIB zal de subsidie enerzijds gebruiken om te investeren in hardware om AI-modellen te trainen, anderzijds zal het nieuwe onderzoekers aan te werven. Die worden vaak uit het buitenland gerekruteerd. 'Zo kunnen we toptalent aantrekken naar Vlaanderen', legt Aerts uit. 'Want als we het doen, moeten we het fatsoenlijk doen.'

Geen nieuw fenomeen

Het gebruik van AI voor biomedisch onderzoek is geen nieuw fenomeen. Volgens professor Maarten De Vos, onderzoeker aan het departement Elektrotechniek van de KU Leuven, wordt AI al meer dan twintig jaar gebruikt in onderzoek.

Toch merkt ook hij een opvallende shift richting meer AI-gebruik. Dat komt volgens De Vos omdat er steeds meer data verzameld wordt, die bovendien steeds gedetailleerder is. 'De enige manier om die nog te kunnen analyseren, is met AI', luidt het.

Ook Aerts ziet een grote toename in AI-gebruik in biomedisch onderzoek. 'We ontwikkelen gespecialiseerde AI-modellen voor de grote hoeveelheden biomedische data die we voorhanden hebben. Die helpen ons om biologische processen beter te begrijpen – *biological AI* als je wil.'

niet weggijken van die gevaren, maar is er ook geen reden tot paniek. 'Als je je ervan bewust bent, kun je daar zeer gepast mee omgaan. In Europa is er heel veel regulering die de risico's al probeert in te dekken.'

Toekomst

Volgens Aerts zal AI in biomedisch onderzoek zich in de toekomst nog verder ontwikkelen. Zo zal een dokter op basis van klachten simulaties kunnen uitvoeren met AI-modellen. Van daaruit kan de arts een geschikte behandeling opstellen voor de patiënt. 'Maar daar zijn we totaal nog niet. Ik denk dat dat zal komen in de volgende twintig jaar', voorspelt Aerts. ☞

Schisma

Toch blijft er scepsis bestaan over het gebruik van AI in onderzoek. Volgens wetenschapsfilosoof Andreas De Block (KU Leuven) is er wel een scheidingslijn zichtbaar tussen exacte en geesteswetenschappers. Dat ligt volgens hem onder andere aan het feit dat auteurschap veel belangrijker is in de humane wetenschappen.

In andere wetenschappen werk je met data en analyses. De mensen die dat neerschrijven zijn niet per se dezelfde als degenen die voor de doorbraak hebben gezorgd. Dat is heel anders in de geesteswetenschappen', aldus De Block.

Die scheidingslijn is niet absoluut. Er zijn ook exacte wetenschappers die de gevaren van AI benadrukken. Dat gaat dan bijvoorbeeld over energieverbruik, bias, of privacy van data. Volgens De Vos mogen we

© Gos Rosling

'Ik maak muziek uit een noodzaak'

In ons relatief dunne strookje land hebben we een overvloed aan kunstig talent. Luca van Cruchten (29) maakt met zijn band **Gos Rosling** muziek die even eerlijk is als de litten waaruit ze groeit. 'Ik wil dat mensen iets voelen, al is het maar één persoon in de zaal.' GUILLAUME BEAUPREZ

De schuimkraag is nog niet gaan liggen of Luca van Cruchten is al bezig over zijn muziek. De frontman van Gos Rosling nipt van zijn pintje terwijl hij uit de doeken doet waar zijn focus ligt. Het gesprek cirkelt rond één thema: gevoel. 'Als een nummer niet goed voelt, brengen we het niet uit.'

De eerste *extended play* van Gos Rosling klinkt als een Britse rockplaat: *poppy hooks*, snedige gitaren, *groovende* baslijnen en zinsneden die evengoed op een bumpersticker kunnen staan. 'We maken bewust popmuziek. De refreinen moeten blijven hangen. Maar er mag *noise* onder zitten, een solo die scheurt, een omweg in de structuur. Je mag het verwachtingspatroon van de luisteraar gerust even foppen.'

Bovenal komt de magie voor Gos Rosling voort uit hechte vriendschap. 'Ik heb mijn bandleiden bewust gekozen om drie redenen: ze zijn fenomenale muzikanten, ze zien er sexy uit én ze kunnen schrijven,' zegt van Cruchten. 'Er is geen tweede van hen. We zijn een familie.'

Tegelijk blijft hij eindverantwoordelijke. 'De band weet: Gos Rosling is mijn baby. Ik ben voorzichtig en soms streng als het over richting gaat. Niet om te controleren, wel om het verhaal te bewaken. Het plaatje moet kloppen: muziek, *visuals*, shows, alles.'

Hoe ben je muziek beginnen maken?

Luca van Cruchten: 'Ik ben begonnen toen ik heel jong was, rond mijn negende of tiende. Er stond een klassieke gitaar bij ons thuis die mijn vader had gekregen, maar hij heeft die nooit aangeraakt. Rond die leeftijd dacht ik: "dat ding staat daar, dan kan ik er evengoed iets mee doen". Mijn moeder regelde meteen gitaarles en de bal is toen beginnen rollen.'

'Ik moest van die gitaarleraar *Broeder Jacob* spelen, maar ik had daar geen zin in. Mijn moeder belde toen naar die leraar met de vraag om mij iets interessants te geven, en zo ging het verder. Ik ben meteen begonnen met teksten te schrijven, en ik heb die uiteindelijk in songwriting kunnen steken. Sindsdien heb ik de gitaar nooit neergelegd.'

Waar komt de naam Gos Rosling vandaan?

'Dat is een samenkooksel van Ryan Gosling en Bob Ross. Ik ben een grote cinefiel, en ik ben een fan van Ryan Goslings melancholische vorm van acteren. Niet de cheesy films als *Barbie*, maar wel *Only God Forgives*, *The Place Beyond the Pines* en *Drive*. Dat probeer ik ook in de muziek te verwerken.'

'Bob Ross heeft een mooie quote die eindigt met '*only happy mistakes*.' Ik zie liedjes schrijven ook als *happy mistakes*. Als we in de studio zitten, zijn er vaak momenten dat er iets misgaat, maar dan blijkt het cool te klinken. Die fouten maken het menselijk en puur.'

The Beatles werkten ook vaak zo.

'Inderdaad. Ik ben zelf een heel melancholisch persoon. Ik overdenk veel. In die zin is muziek maken een vorm van therapie, een manier om de dingen een plaats te kunnen geven. Het is voor mij veel makkelijker om iets in een nummer te steken, dan er een gesprek over te hebben met iemand.'

'We proberen ook die melancholie over te brengen. Ik voelde me vroeger heel alleen, en ik had het gevoel dat ik niet kon babbel over gevoelens, dat het zwakte uitstraalde. Ik wilde cool zijn bij mijn vrienden. Je bent niet de enige als je je slecht voelt. Ik wil tonen dat alles uiteindelijk een plekje krijgt. Dat is de bedoeling van mijn werk.'

Is het niet moeilijk om die gevoelens er dan meteen op een podium uit te smijten?

'Ik ben jaren van psycholoog tot psycholoog geweest, maar dat heeft nooit veel geholpen. Op het moment dat ik mijn muziek begon te tonen aan de wereld, voelde dat als een bevrijding. "Ah, het is oké om mijn emoties eruit te gooien." Op een podium gaat dat: niemand kan zeggen dat wat je voelt niet *valid* is of dat het niet waar is. Wat ik meer en meer zie is dat mensen inzien dat

© Gos Rosling

En een pruik?

'Neen, ik sta niet met pruiken, *f*cking hell!* Maar in het genre dat wij spelen, shoegaze, indiepop, indiegaze-toestanden... is het moeilijk om er echt geld aan te verdienen. Het duurt lang, je moet er tijd in steken en je mag vooral niet opgeven.'

'We spelen op 28 november in de Ancienne Belgique het voorprogramma van Zornik. We vernamen het nieuws en we zijn heel enthousiast, maar het kan goed zijn dat we twee weken daarna een show spelen voor vijftien man, wat niet uitmaakt voor ons.'

'Als je puur je eigen concept hebt is het moeilijk om ervan te leven, maar we doen het met passie. Als het als werk aanvoelt, stoppen we ermee. Muziek maken is een noodzaak voor mij, en voor de rest van de band ook. Het zijn rasmuzikanten, puristen bijna. Die ademen muziek, dag en nacht, en dat is hoe het moet zijn.'

Jullie zijn geselecteerd voor de provinciale finale van Sound Track in Vlaams-Brabant. Wat probeer je daar uit te halen als band?

'Ik denk dat we op een punt zitten waar het podiumgewijs heel sterk zit. Volgens mij zou het cool zijn om dieper in te gaan op songwriting. We hebben een vernieuwende sound die neigt naar die Engelse indiescene, en we willen daar nog meer authenticiteit in vinden.'

Bescheidenheid is vaak een heikel punt bij groeiende artiesten. Hoe gaan jullie daarmee om?

'Ik had het daar vorige week met de manager over. Ik snap niet dat artiesten na hun overwinning bij bijvoorbeeld De Nieuwe Lichting de grootste bitches ooit worden. Ik kan dat niet vatten. Het is pas dan dat je je best moet doen, muziek uitbrengen, laten zien dat je het waard bent. Als je een wedstrijd wint, investeren die mensen in je omdat ze in je geloven.'

Heb je nog een boodschap die je wil meegeven aan mensen die twijfelen om muziek te maken?

'Ik ga het contrasteren met hetgeen wat ik op mijn knokkels getatoeëerd heb: gewoon doen. Op mijn knokkels staat namelijk "niet doen". Maar gewoon doen. Als je iets voelt en je hebt iets gemaakt, zet dat op het internet. Iedereen heeft een eigen stem en een eigen mening. Het is belangrijk dat je die uit en laat zien aan de wereld. Als ik terugkijk op de muziek die ik tien jaar geleden maakte, cringe ik. Dat was toen super leuk, maar je ziet zo hoe fel je groeit, en dat proces is het leukste.' 🍻

Leuvense cultuursector over artificiële intelligentie: 'De definitie van creativiteit verschuift'

Artificiële intelligentie is steeds minder weg te denken uit onze digitale wereld. Ook in de cultuursector zorgt de technologie voor opschudding, al blijft de sector hoopvol. 'Het is niet omdat bijvoorbeeld een machine iets "beter" kan, dat het niet waardevol is om het zelf te doen.' ELIZE DE RYCK, GUILLAUME BEAUPREZ

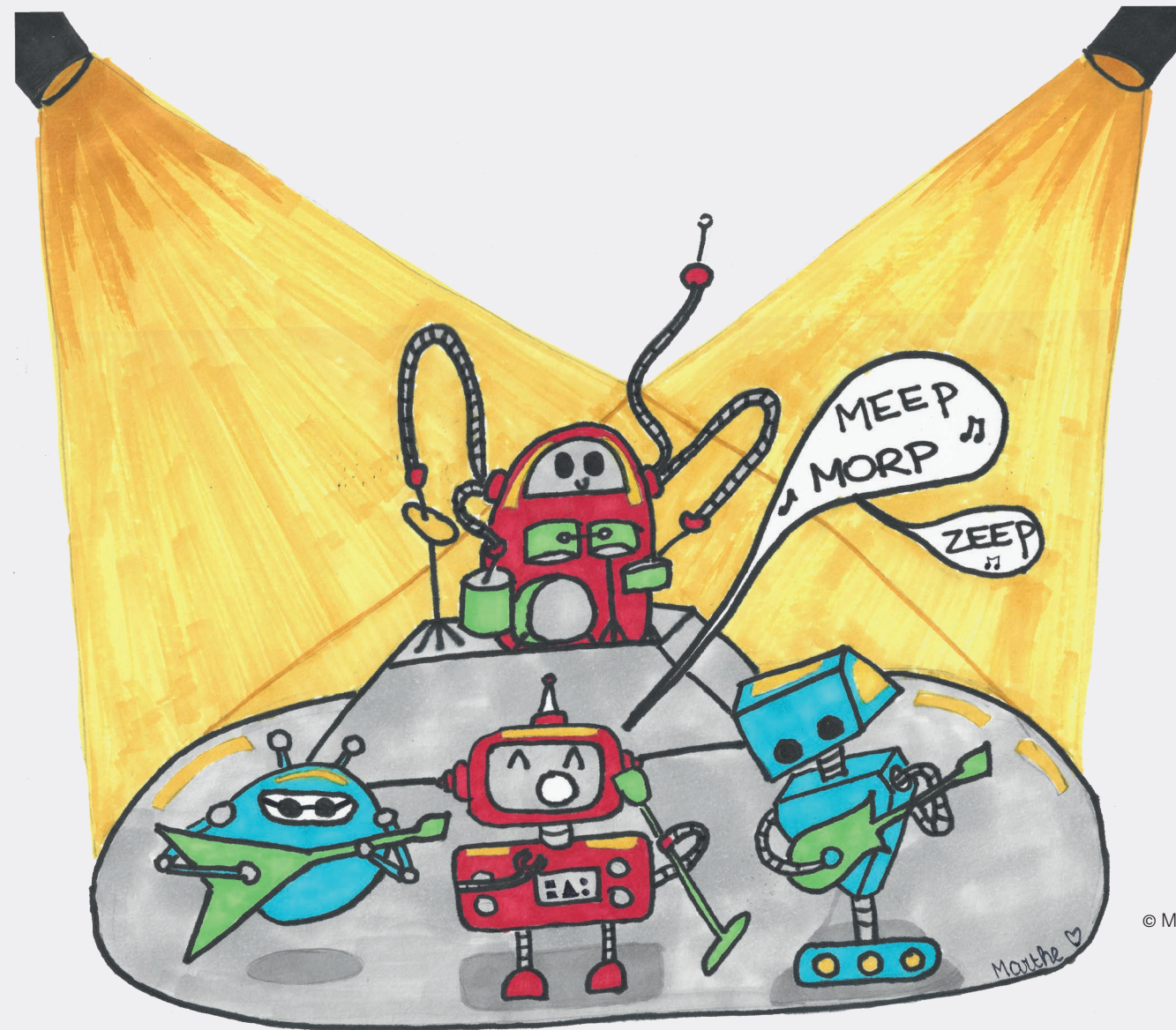
A neemt een ook binnen de cultuursector een steeds prominentere rol in. Dat schept grote onrust. De grenzen tussen menselijke en artificiële creaties lijken steeds meer te vervagen, waardoor creativiteit en originaliteit mogelijk in het gedrang komen. Toch rijst de vraag of er niets inherent menselijks bestaat waar machines niet aan kunnen tippen. Het debat is actueler dan ooit en houdt zowel huidige makers als jonge creatievelingen die het werkveld net gaan betreden bezig.

Voordeel of vervanging?

Biedt de opkomst van AI in de kunstwereld ook voordelen voor makers, of voelen de ontwikkelingen eerder bedreigend aan? Femke Van der Steen, actrice, theatermaakster en schrijfster, sluit zich aan bij het tweede. 'AI wordt voornamelijk gezien als een gratis werkkracht door degenen die onze jobs normaal zouden financieren.'

Ook Marnix Verduyn, bekend onder zijn pseudoniem Nix, stelt zich de nodige

vragen. Hij bevindt zich als cartoonist én doctoraatsonderzoeker met betrekking tot AI op een kruispunt tussen twee moeilijk verzoenbare werelden. 'De ontwikkelingen verlopen heel snel, ik had vorig jaar niet gedacht dat we hier al zouden staan', zegt hij. Waar hij zich vroeger al grappend karikatuur raal voorstelde dat AI zijn creatief proces zou overnemen, stelt hij zich nu argwanender op binnen het debat.

© Marthe Temst

In zijn onderzoek naar AI blijft hij dan ook ver weg van alles wat creatief is. 'Het proces van iets te maken is juist het leuke, het kan niet de bedoeling zijn dat een machine dat gedeelte overneemt. AI kan gerust een plaats innemen in het invullen van mijn rekeningen of het aangeven van mijn belastingen, maar uiteraard niet in het gedeelte waar ik zoveel voldoening uit haal.'

'Om iets eerlijks te creëren moet je zwoegen, en dat ontbreekt als je het aan een computer vraagt'

— Jonas 'Jokke' Van Langendonck

Ook op juridisch vlak blijft het gebruik van kunstmatige intelligentie vaak een grijze zone, zo zegt professor intellectueel eigendomsrecht Jozefien Vanherpe. 'Als je AI gebruikt om je vaardigheden op te krikken kan je zelf nog auteursrecht claimen op het eindresultaat. Als je het gebruikt om je creatieve vermogen te vervangen, is dat al heel wat moeilijker. Sowieso moet je opletten dat je niet in de val van plagiaat loopt.'

Werkwijze

Zelf maakte Van der Steen al eens gebruik van AI in haar schrijfsproces, maar bleef hierbij teleurgesteld achter. 'AI zal zich altijd aan bepaalde regels houden, terwijl vernieuwing juist nodig is om iets nieuws te kunnen maken. Daardoor ontbreekt er menselijkheid, zeker wanneer ik dialogen en personages op een geloofwaardige manier wil brengen. Ik mis ook een bepaalde chaos of toeval waar je alleen als mens zijn de aan kunt raken.'

Diezelfde menselijkheid speelt ook bij singer-songwriter Jokke een grote rol. 'Bij artificiële intelligentie telt alleen het doel, de weg ernaartoe ontbreekt. Om iets eerlijks te creëren moet je zwoegen, en dat ontbreekt als je het aan een computer vraagt.'

Sandrine Lambert, auteur, illustratrice en docent, blijft bewust weg van AI-tools. 'Voor mij is het geen optie om ze als nieuwe techniek te integreren in mijn werk. In mijn eigen praktijk kan ik ze vermijden, maar in het lesgeven niet.' Ze vertelt dat haar studenten steeds vaker beroep doen op ChatGPT en andere tools bij creatief schrijven. 'Dan zeg ik steeds beleefd dat als zij niet de moeite doen om iets zelf te schrijven, ik die ook niet doe om het te lezen. Tot nu toe

wordt dat aanvaard, maar ik vrees dat dat niet zo zal blijven.'

Creativiteit onder druk

Alomtoegankelijke software die iedereen in staat stelt te creëren zonder hier een origineel idee voor nodig te hebben — het lijkt de relevantie van creativiteit zowaar buiten schot te zetten. Daarom rijst de vraag wat er van het huidige concept over zal blijven. 'Het zou weleens kunnen dat de definitie van creativiteit verschuift', oppert Verduyn.

Lambert voorziet een mogelijke achteruitgang van creativiteit. 'Dat vind ik erg bedreigend, ook als lesgever. Er wordt een deel van je groei-ruimte ontnomen. Nog niet zo lang geleden kon je als tekenaar bijvoorbeeld aan de slag in een animatiestudio om je technieken bij te schaven. Dat was heel veel tekenen, niet meteen het meest boeiende werk. Maar het gaf je wel de mogelijkheid om ergens binnen te geraken. Ik vrees ervoor dat AI deze mogelijkheden weg zou kunnen nemen.'

Van der Steen probeert hoop te putten uit de alomtegenwoordigheid. 'Het begint een privilege te worden om je niet op sociale media of in de digitale ruimte te bevinden. Misschien zal er veel meer waardering komen voor de fysieke wereld in plaats van op schermen en krijgen mensen weer meer zin om naar het theater te gaan of films te kijken.'

Inherent menselijk

Wat AI en technologie tot dusver onderscheidt van de mens, is het in staat zijn om emoties te voelen en hier ervaringen uit te putten. Humor speelt binnen het werk van Verduyn een grote rol en dat ziet hij dan ook als inherent menselijk. 'Een machine weet niet wat het is om te lachen, het heeft geen menselijke ervaringen beleefd die hiervoor nodig zijn. Het zal daardoor niet in staat zijn om een originele mop te bedenken.'

Van der Steen beaamt dit: 'Een machine kan emoties zoals verliefdheid of woede wel nabootsen, maar zal dat nooit echt kunnen voelen. Ik hoop dat mensen hierdoor meer gaan verlangen naar menselijke verbinding en herkenbaarheid. Als je een boek leest dat door AI is geschreven ben je vast wel benieuwd, maar zal je toch die connectie met soortgenoten missen.'

Ook het gebrek aan authenticiteit differentieert mens van machine. Toch is dit aspect niet binnen iedere kunstvorm even evident. 'Je weet van een jazzbandje dat je

ziet spelen, dat daar echte mensen staan. Dat is natuurlijk anders bij strips. Dat verschijnt in boeken of kranten, en men denkt er soms niet verder bij na wie dat nu juist gemaakt heeft', zegt Verduyn.

Lambert staat sceptischer tegenover wat inherent menselijk is. 'In alles wat in de stroom terecht komt zullen mensen uiteindelijk meegaan. En bij AI is dat net hetzelfde. Er zullen nieuwe zaken ontstaan, maar ook veel teloorgang. Dat is nu eenmaal van alle tijden.'

Toekomst

De toekomst van kunst binnen een door AI doordrongen wereld is onzeker, des te meer voor makers aan het begin van hun carrière. Hoe dan ook klinkt overwegend hetzelfde geluid: blijf creëren. 'Ik zou jongeren echt willen aanmoedigen om creatief te blijven, om het als een training te zien. Als je fit wilt blijven, ga je ook sporten. Als je creatief wilt blijven, denk ik dat je ook moet blijven oefenen', zegt Lambert.

'Er zullen nieuwe zaken ontstaan, maar ook veel teloorgang. Dat is nu eenmaal van alle tijden'

— Sandrine Lambert

Van der Steen hamert ook op het blijven maken, ondanks de mogelijke creatieve segregatie. 'Het is niet omdat een machine iets "beter" kan, dat het niet waardevol is om het zelf te doen. Zo zijn er heel wat talentvolle schilders, maar is het niet minder waard als mijn grootmoeder hier bijvoorbeeld voor zichzelf wat uithaalt.'

Toch vreest ze voor een groter wordende kloof binnen de kunstwereld. 'Ik heb altijd tegen mijn cursisten gezegd: er is heel veel tussen vloer en top. Schitter waar je staat. En ik vrees eigenlijk dat de komst van AI het stuk daartussen gaat wegknippen. Ofwel ben je aan de vloer, ofwel aan de top.' ☺

Ontdek jezelf, begin bij China!

In een wereldorde in verandering is Chinakennis een onmisbare troef, vinden professoren Dorien Emmers en Mario Cams. 'Als Europa wil meespelen in deze nieuwe wereldorde, moeten we de unipolaire wereld van de twintigste eeuw achter ons laten en het denken van de nieuwe machtscentra leren begrijpen.' DORIEN EMMERS, MARIO CAMS

Welke opleiding je ook volgt, de kans is groot dat je vroeg of laat in aanraking komt met China. Van de elektrische auto's die onze straten veroveren tot de politieke debatten over veiligheid en handel die de toekomst van Europa zullen bepalen, China is alomtegenwoordig. Kennis van de Chinese standaardtaal en regio zijn dan ook een waardevolle toolkit voor studenten die klaar willen zijn voor de arbeidsmarkt en het maatschappelijke debat van de toekomst.

Wie vandaag studeert, doet dat in bijzondere tijden. Voor het eerst in de moderne geschiedenis zou een Aziatisch land met een autoritair systeem kunnen uitgroeien tot de grootste economie ter wereld. De Volksrepubliek China is het epicentrum van politieke en economische verschuivingen. Door zijn omvang hebben haar interne beleidsbeslissingen wereldwijde weerklank gekregen.

Wereld in verandering

Xi, Poetin en Modi (*de leiders van de Chinese Volksrepubliek, Rusland en India, red.*) vielen elkaar onlangs ogenschijnlijk als oude vrienden in de armen tijdens de top van de Shanghai Cooperation Organization (SCO). Een beeld van een wereldorde die steeds verder opschuift van een unipolaire orde geleid door de VS naar een multipolaire orde met meerdere machtscentra die voldoende politieke, economische of militaire macht hebben om de wereld mee vorm te geven. Als Europa wil meespelen in die nieuwe wereldorde, moeten we de unipolaire wereld van de twintigste eeuw achter ons laten en

het denken van de nieuwe machtscentra leren begrijpen.

In Europa keken we verbijsterd naar die SCO-top: we zagen vooral een uitdaging aan het adres van onze kleine selecte club die we graag de 'internationale gemeenschap' noemen. Maar de echte betekenis van de top voor China kunnen we pas begrijpen als we hem in de Chinese politieke context plaatsen.

Zo sluit de top aan bij het narratief van de 'Chinese Droom': China als globale supermacht tegen 2049. Dat toekomstbeeld vereist gestage economische groei. Daarom lanceerde Beijing met de Nieuwe Zijderoute een wereldwijd netwerk van infrastructuur, instituties en partnerschappen. De SCO doet dienst als een politiek kader voor die Nieuwe Zijderoute, maar het is geen Aziatische NAVO, geen strikt antiwesters verbond, en ook geen sterke alliantie.

China doorgronden

In Europa reageren we wel vaker verrast, zelfs al doet China geen enkele poging om zijn plannen voor ons geheim te houden.

Xi's ideologische blauwdruk voor de toekomst ligt open en bloot in het Chinese publieke domein. Zo tekende het 'Made in China 2025'-plan in 2015 al de krijtlijnen uit voor een transformatie van de 'fabriek van de wereld' tot een wereldleider in hoogtechnologische productie. Dat was een voorbeeld van recente innovaties, van elektrische auto's tot DeepSeek.

China doorgronden kan beginnen bij die plannen, maar eindigt daar niet. Het vraagt openheid om in interactie te treden met een echte samenleving, met echte mensen, en met de diversiteit aan actieven die het enorme land rijk is. De standaardtaal, het Mandarijn, de meest gesproken taal ter wereld, is een belangrijke toegangspoort naar genuanceerde Chinakennis.

Wie het aandurft om zich onder te dompelen in de Chinese taal en cultuur, is welkom in de opleiding Chinese studies aan onze universiteit. Voor wie minder verreikende Mandarijnambities heeft, zijn er allerhande taalopleidingen en apps beschikbaar. Voor wie China wil leren kennen zonder Mandarijn te leren, zijn er podcasts zoals 'China Voorbij de Muur', literaire klassiekers zoals Wilde Zwanen en Chinese series op streamingplatforms. Door de huidige visavrijstellingen voor heel wat Europeanen is het bovendien gemakkelijker dan ooit om naar China te reizen.

Als we erin slagen om een genuanceerd beeld te vormen over China, ontstaat ruimte voor een zinvol gesprek over China en zijn steeds duidelijkere aanwezigheid in onze Europese realiteit, zonder clichés of naïviteit. ☺

Dorien Emmers en Mario Cams zijn respectievelijk als docent en hoofddocent Chinese Studies verbonden aan de KU Leuven.

© Lisa van Leeuwen

Met een reisbeurs op Erasmus? De Green Travel Grant is in trek

Het aantal Leuvense Erasmusstudenten dat een groene reisbeurs aanvroeg, verdubbelde vorig jaar. Toch is hun aandeel nog altijd klein. 'En dat terwijl het meer bedraagt dan wat een Erasmus interrailpas kost.' MINNE AMAND, PIETER-JAN BOSSUYT

Ruim twintig procent van de uitgaande Erasmusstudenten vroeg vorig jaar de Green Travel Grant aan bij de KU Leuven. Die beurs is bedoeld om studenten die op een duurzame manier reizen financieel te ondersteunen. Het gaat dan bijvoorbeeld over reizen met de trein, de bus of carpools. Jammer voor wie naar Ierland wil: de ferry telt voorlopig nog niet mee.

Groen en goedkoop

De beurs is goed voor een bedrag tussen 56 en 285 euro. 'Het is straf dat niet meer studenten hem aanvragen, want dat bedraagt meer dan wat een Erasmus interrailpas kost', zegt Matt Tips, verantwoordelijk voor Green Erasmus aan de KU Leuven.

De oorzaak is misschien te zoeken in de logistieke rompslomp die treinreizen met zich mee durven te brengen. Je weg vinden in het kluwen aan treinmaatschappijen is geen sinecure. Onverwachte vertragingen kunnen roet in het eten gooien en de – vaak dure – zitplaatsreserveringen zijn niet inbegrepen in een interrailpas. Als het op gemak aankomt, blijft het vliegtuig koning.

Ryanair

Daarom kiest het Erasmus Student Network (ESN) ervoor om een lopende samenwerking met Ryanair te verlengen. Het gaat om een korting van tien procent op vluchten, plus 22 kilogram gratis bagage.

Die beslissing lijkt haaks te staan op de groene ambities van de organisatie. ESN International investeerde de afgelopen jaren namelijk sterk in een samenwerking met de Europese Commissie om studentenmobiliteit milieuvriendelijker te maken. Het engageert zich ook in Green Erasmus, dat studentenuitwisselingen duurzamer wil maken.

Zo werkten ze aan een nieuwe samenwerking met Interrail, die Erasmusstudenten nu 25% korting biedt op treinreizen binnen Europa. België behoort volgens ESN trouwens tot de top drie van landen waar studenten het Interrail-aanbod het vaakst gebruiken.

Trein op een zijspoor

Hoewel voor een bepaalde groep studenten het vliegtuig misschien de enige betaalbare optie blijft, is er ook een andere groep die momenteel niet mee wordt getrokken in hun groene verhaal. 'Een grote groep kijkt enkel naar vliegtuigreizen en lijkt niet op de hoogte te zijn van alternatieven', zegt Charpentier.

Wat bewustwording rond treinreizen betreft, geeft de voorzitter toe dat ESN daar niet actief mee bezig is. 'Dat soort informatie komt meestal van de universiteiten zelf, maar het is zeker iets dat we in de toekomst kunnen versterken.' De KU Leuven zal tij-

'Een grote groep kijkt enkel naar vliegtuigreizen en lijkt niet op de hoogte te zijn van alternatieven'

— Noah Charpentier, voorzitter ESN Belgium

Waarom dan toch kiezen om samen te werken met Ryanair – nota bene een van de meest vervuilende vliegtuigmaatschappijen van Europa? Volgens Noah Charpentier, de voorzitter van ESN België, draait het hier vooral om de financiële drempel die zou kunnen ontstaan. 'We willen mobiliteit niet tot een luxe maken. Erasmus moet haalbaar blijven.'

dens de volgende 'Go Global Week' ook een standje hebben met ESN om de interrailpas te promoten.

De drempel om de beurs aan te vragen bij KU Leuven is alvast niet hoog. Studenten die verder reizen dan vijfhonderd kilometer moeten enkel een verklaring op eer indienen, samen met bewijsstukken van hun reis. Dat zijn bijvoorbeeld treintickets of betaalbewijzen van je brandstof als je carpoolt. 'We vertrouwen erop dat studenten daar eerlijk in zijn', zegt Tips. ☺

© Feijne Lankreijer

ONDERZOEK

Van een passie je beroep maken? Niemand doet het liever dan **Lize Feryn**, die naast een acteercarrière ook twee modelabels uitbouwde. 'Dat ik zoveel interesses heb, maakt mijn leven alleen maar interessanter.'

SILKE VUGA, ELLA-SOFIA SNEYERS

'Het liefst zou ik de rest van mijn leven acteren. Maar als dat niet lukt? *So be it*'

Ik ben sinds een paar dagen een getrouwde vrouw!', antwoordt Lize Feryn enthousiast wanneer we vragen hoe het met haar gaat, op een rustige herfstdag in een koffiebar in haar huidige thuishaven Antwerpen.

Amper negentien jaar was Feryn toen ze de rol van Marie in *In Vlaamse velden* bemachtigde. Die oorlogsreeks, tevens haar eerste productie, zorgde voor haar doorbraak als actrice. Sindsdien is ze niet weg te denken uit ons televisielandschap, met rollen in onder andere *Beau Séjour* en *Chantal*.

Binnenkort begint ze opnieuw aan de opnames voor *Single Bells*, de kerstserie van VTM die ondertussen al aan zijn derde seizoen toe is. 'Voor de burens is dat vreselijk', grapt ze. 'Het huis van de opnames ziet er maandenlang uit als een groot kerstbal.'

Als ware creatieve duizendpoot stopt het daar niet: samen met zussen Yanne en Mira heeft ze al tien jaar het modelabel Atelier Feryn, waar ze op ambachtelijke wijze handtassen en andere lederwaren maken. Vorig jaar kwam Melange daar nog eens bij: de 'modebaby' – zoals ze het zelf noemen – van Feryn met levenspartner Aster Nzeyimana.

Melange en Atelier Feryn profileren zich sterk tegen fast fashion. Zijn er andere manieren waarop duurzaamheid zich uit in je dagelijks leven?

Lize Feryn: 'Ja, maar ik ben ook geen heilige. Ik probeer dat inderdaad, in de zin dat ik heel weinig vlees eet en veel tweedehands shop. En effectief, Melange en Atelier Feryn zijn het tegenovergestelde van *fast fashion*. Ik doe mijn best om daar op andere momenten ook rekening mee te houden,

maar uiteindelijk neem ik ook het vliegtuig en rijd ik met mijn auto.'

'Ik heb wel het gevoel dat jongere mensen daar echt veel meer mee bezig zijn dan toen wij jong waren. Het is nu hip om tweedehands kleren te kopen, in mijn jeugd was dat nog gênant. Terwijl je met een klein budget daar héél coole dingen kunt kopen.'

'We kunnen allemaal ons best doen en bijdragen aan die bewustwording, maar soms voelt het wel als een druppel op een hete plaat om daar mee bezig te zijn. De fashiongiganten, die de hele industrie overnemen, maken het heel moeilijk voor kleinere ondernemers die wél hun steentje willen bijdragen.'

Je werkt voor die projecten ook samen met mensen die heel dicht bij je staan. Brengt dat bepaalde moeilijkheden met zich mee?

'Eigenlijk zijn die samenwerkingen nooit een bewuste keuze geweest, maar eerder een logisch vervolg van wat we al aan het doen waren. Zo is dat als eerste gegaan bij Atelier Feryn met mijn zussen: thuis waren we altijd heel creatief en we hebben samen veel cursussen gevolgd. Samen met mama deden we toen lederbewerking, maar totaal niet vanuit het idee om daar iets professioneel mee te doen.'

'Na een vierjarige opleiding kun je wel iets, en kregen we vragen van tantes of nich-

ten om voor hen een handtas te maken. Op een bepaald moment hebben we dan beslist om onze hobby te officialiseren en er een echt bedrijfje van te maken.'

'Hetzelfde is ook gebeurd met Aster: omdat we samenwoonden, droegen we kleren uit elkaars kast. Eigenlijk is dat onderscheid tussen mannen en vrouwen dwaas: Aster draagt mijn broeken, ik draag zijn kostuum. Vanuit dat oogpunt zijn we dan beginnen denken om daar iets meer mee te doen.'

'Of dat moeilijkheden met zich meebrengt? Ik vind het eerder een gemak. Omdat je elkaar zo goed kent, moet je niet meer voorzichtig aftasten wat je wel of niet kunt doen. Je weet wat je aan elkaar hebt. Uiteraard is er wel eens onenigheid, dat is logisch. Maar het is gemakkelijk opnieuw bijgelegd.'

Er zijn juist vaak mensen die waar-schuwen om van je hobby geen beroep te maken.

'Waarom zou je dat níét doen? Het wil juist zeggen dat je je werk heel graag doet. Ik snap wel dat er nieuwe frustraties bijkomen die je initieel niet had: als je zelfstandige wordt, moet je opeens veel administratie doen.'

'Ik vind het een heel groot geluk dat een hobby een job kan worden. Jullie studeren ook iets waar je écht in geïnteresseerd bent, toch? Je zult sowieso op je pootjes terecht-

Bio

- 31 jaar oud
- afkomstig uit Deerlijk, woont nu in Antwerpen
- doorbraak als Marie in de oorlogsreeks *In Vlaamse velden* (2014)
- Atelier Feryn en Melange als eigen modelabels
- momenteel te zien in het derde seizoen van de VRT 1-serie *Chantal*

beeld: Liv Fontaine

komen. Het is veel cooler om iets te doen dat je echt leuk vindt, dan dat je iets tegen je goesting zou moeten doen.'

Zijn er ontwerpers die voor jou als inspiratie dienen bij het maken van nieuwe collecties?

Eigenlijk ken ik weinig van mode: Atelier Feryn is echt voortgekomen uit het feit dat mijn zussen en ik heel graag handtassen maakten. Het draait eerder om de liefde voor het ambacht, dan om een pure belangstelling voor mode.'

'Zo is het ook voor Melange: ik hou heel veel van tekenen, en daaruit is dat project dan gegroeid. Ik ben ook wel ambitieus, en ik onderneem graag. Maar mode studeren zou niets voor mij geweest zijn.'

'Ik speel liever elke twee of drie jaar één mooie rol, dan elke job moeten aanvaarden omdat ik schrik heb dat er geen volgende meer komt'

Je hebt wel al aan meerdere kanten van de mode-industrie gestaan: enerzijds het creëren, maar je hebt ook gewerkt als model.

'Ook het model staan deed ik niet per se uit een liefde voor de mode, hoor. *(lacht)* Dat was vooral omdat ik daardoor kon reizen: zes maanden naar Milaan of New York mogen gaan, is heel wat voor een jong meisje. Het was fantastisch om daar te kunnen leven van het werk dat ik deed.'

'Modellenwerk is ook nooit mijn grote droom geweest. Acteren daarentegen wel: dat vind ik écht leuk. Vandaar dat ik ook mijn laatste jaren middelbaar op het Lemmensinstituut heb doorgebracht.'

Als je daar achteraf op terugkijkt, zou je dat anders aangepakt hebben?

'Ik was er net over aan het nadenken. Eigenlijk niet: ik ben heel dankbaar dat ik dat werk in het buitenland heb mogen doen, omdat al het reizen zo leuk was. Tijdens dat jaar ben ik trouwens auditie beginnen doen voor *In Vlaamse velden*. Ik heb nooit verder gestudeerd, omdat ik meteen heb kunnen doen wat ik het liefste deed. Ik kus daar nog elke dag mijn *pollekes* voor.'

Hoe was het om opeens in zo een serie mee te spelen?

'Ik heb heel veel geluk gehad om die rol te mogen spelen in een reeks over de Eerste Wereldoorlog. De overheid vond het belangrijk dat zoiets gemaakt werd, honderd jaar na de start van de oorlog. Een hele eer om in zo'n verhaal te mogen debuten.'

'Ik kwam ook supergoed overeen met mijn regisseur, die me heel goed heeft begeleid in die rol. Maar het was wel gek: ik had nog nooit een filmcamera van dichtbij gezien, en opeens stond ik hele dagen op een set.'

Is het moeilijk om plots zo fel in de schijnwerpers te staan?

'Je moet er wel mee om kunnen dat opeens iedereen een mening over je heeft. Maar uiteindelijk ben je enkel bekend in Vlaanderen: als je naar Brussel gaat, weet niemand meer wie je bent. Ik kan me alleszins niet herinneren dat dat echt zo zot was, en je went er ook snel aan.'

'Een groot besef is wel dat je nooit voor iedereen goed kunt zijn, en in het begin vond ik het heel moeilijk om dat te aanvaarden. Maar dat geldt voor iedereen, of je nu naamsbekendheid hebt of niet. Eens je dat kunt loslaten, voelt dat echt als een bevrijding.'

Is het ook een bewuste keuze om heel open te zijn op sociale media?

'Dat doe ik wel bewust, inderdaad. Ik deel wat ik wil delen, maar uiteraard ook niet alles. Ik vind redelijk weinig taboe, en van sommige zaken is het logisch dat ze geweten mogen zijn. Ik merk ook dat wanneer ik dingen deel die emotioneel zijn, of wat gevoeliger liggen, dat mensen het appreciëren dat daar wel over gesproken wordt.'

Heb je als publiek figuur soms het idee dat je een voorbeeldfunctie hebt? Of dat anderen op zijn minst die verwachting koesteren?

'Misschien een beetje, maar ik probeer ook om dat niet te serieus te nemen. Ik denk wel dat ik een goed mens ben: dat lijkt me *the bare minimum*. Ik probeer altijd eerlijk te zijn en het goede te doen.'

'Ik gebruik wel graag mijn platform om me uit te spreken over bepaalde thema's,

maar daar krijg ik ook veel commentaar op. Daaronder valt veel *whataboutism* *(iemand ervan beschuldigen geen aandacht te besteden aan andere problematieken, red.)*, terwijl dat nergens op slaat. Ik ben gewoon tegen alle vormen van zinloos geweld.'

'Er zijn ook bepaalde samenwerkingen met merken en bedrijven die daardoor niet zijn doorgegaan, maar ik blijf achter mijn mening staan. Ik snap wel dat er mensen zijn die zich niet sterk genoeg voelen om de kritiek aan te kunnen. Ik vind niet dat je – omdat je in de schijnwerpers staat – je sowieso een bepaalde verantwoordelijkheid hebt. Iedereen kiest wat hij doet met zijn platform.'

Heb je ooit al een rol afgewezen omdat die niet bij je paste?

'Ik heb uiteraard wel al zaken geweigerd, maar niet per se uit overtuiging. Het draait meer om – op dit punt in mijn carrière – te beslissen welke kant ik op wil. Je kunt er als actrice voor kiezen om alleen maar te acteren, maar soms krijg je ook andere opportuniteiten om eerder als jezelf op televisie te verschijnen.'

Je hebt een tijdje geleden ook voor het eerst in een theaterstuk gespeeld. Hoe was dat?

'Dat is wel echt iets compleet anders, vergeleken met acteren voor een camera. Ik vond dat veel spannender: je staat als acteur de volledige twee uur op het podium. Het was heel eng om te weten dat je een scène niet opnieuw kunt proberen als er iets fout loopt. Op het podium moet je ook de volledige dynamiek van het stuk zelf creëren: een monteur kan daar niets aan veranderen.'

'Loslaten dat je nooit voor iedereen goed genoeg zult zijn, voelt echt als een bevrijding'

'Ik had nadien pas het idee dat ik mezelf echt een actrice mocht noemen: je kunt niet even een tranenstick gebruiken, elke emotie moest echt zijn én ook zo overkomen. Ook de instant reacties van het publiek geven veel voldoening. Het was dus helemaal iets anders, maar wel superleuk. De adrenaline die je hebt wanneer je daar staat, is onbeschrijfelijk.'

Is de televisiesector veel veranderd sinds je erin terecht bent gekomen?

'De grootste evolutie is dat er veel meer aandacht wordt besteed aan het creëren van een veilige omgeving. Bij een intieme scène bijvoorbeeld, zal nu altijd op de *call sheet* het nummer van een intimiteitscoach staan. Als je je ergens ongemakkelijk bij

voelt, kun je dat altijd laten weten. De veranderingen zijn dus echt wel positief.'

'Er worden nog het vaakst scenario's geschreven rond mannelijke hoofdpersonages, waar rond dan vrouwelijke actrices gekozen worden. Maar je merkt wel al een grotere diversiteit binnen de thema's van series en films.'

Bestaat er voor jou een 'ideale rol' die je ooit graag zou spelen?

'In de Verenigde Staten heb je vaak van die reeksen met tien seizoenen. Dat komt in België amper voor, omdat het budget daarvoor niet bestaat: je moet een gigantisch schrijversteam kunnen betalen, zodat de seizoenen elkaar vlot kunnen opvolgen. Het lijkt me geweldig om in zoiets te spelen, iets *New Girl*-achtig. Ik heb gelukkig al heel uiteenlopende rollen mogen spelen: van oorlogsreeksen tot humoristische series.'

Gebeurt het dat casting directors acteurs te veel in een hokje plaatsen?

'Ik heb daar nooit last van gehad. Na mijn eerste rol heb ik een West-Vlaamse jeugddelinquent gespeeld: die twee zijn al uitersten van elkaar. Maar het is zeker wel zo dat mensen getypecast worden. Ergens is dat ook logisch: regisseurs hebben een bepaald beeld van iemand, al is het altijd een goede zaak dat ook zij hun horizon verbreden.'

'Ik vind het zelf heel leuk om een casting te doen. Zo kun je tonen dat je ook andere dingen kan dan wat de mensen al gezien hebben. Compatibiliteit met andere acteurs is ook altijd belangrijk, en dat zijn zaken die regisseurs juist op die momenten ontdekken. Uit die castings heb ik ook meegenomen dat een "nee" zeker niet altijd betekent dat je een slechte auditie hebt gedaan.'

Veto's Vriendenboekje

Wat was je grootste droom als kind?

'Waarschijnlijk een voorspelbaar antwoord, maar actrice worden. Al zei ik altijd tegen mensen dat ik hondenkapster wilde worden. Ik hield veel van honden, en dat is ook iets creatief.'

Wat zou je laatste avondmaal zijn?

'Zo'n typische maaltijd die mijn mama vroeger maakte: veel verschillende groentes, een veggieburger en gebakken patatjes in de pan.'

Op welk dier lijk je het meest?

'Een kat. Nee, misschien toch niet. Ik ben meer een *pleaser* dan dat een kat dat is. Een eekhoorn dan misschien.'

Wat zou je doen met een miljoen?

'Ik zou drie dingen doen: reizen, een appartement kopen en een mooi project opstarten voor een goed doel.'

Is het acteren soms moeilijk te combineren met je andere projecten?

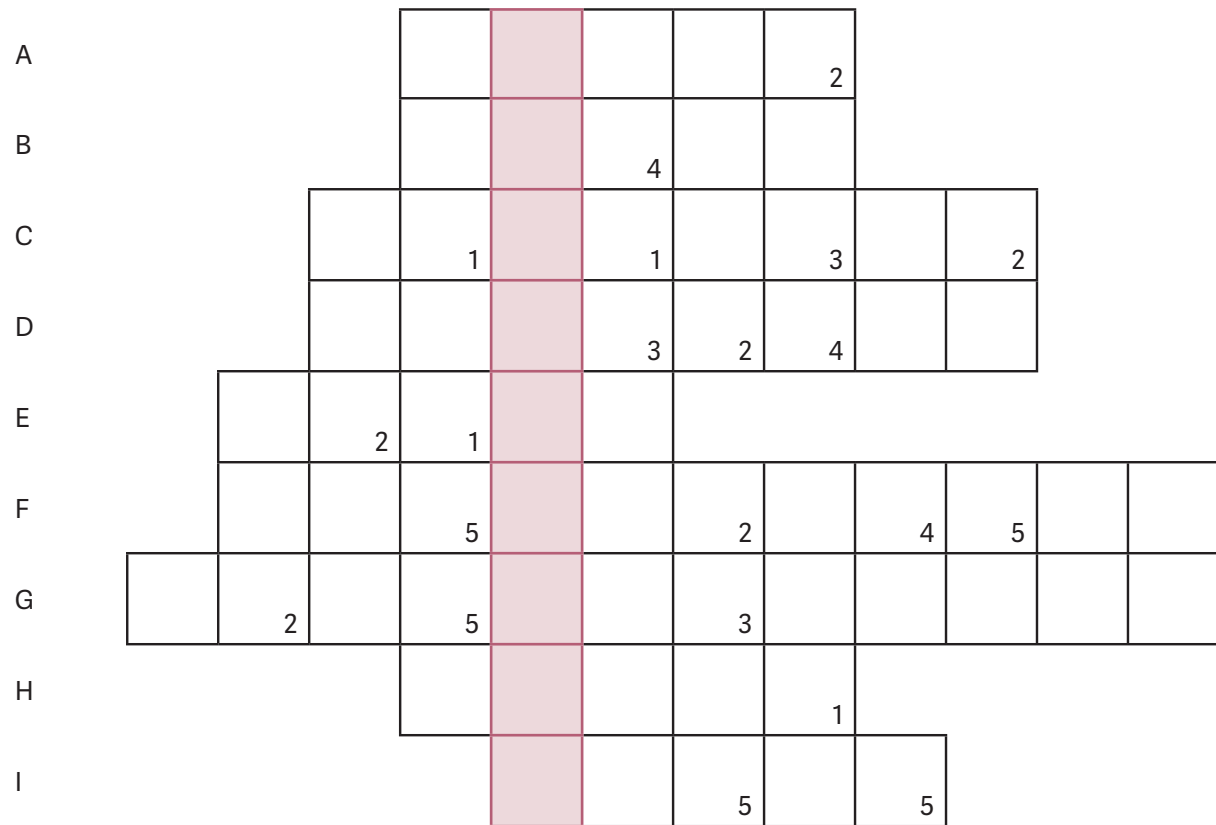
'Alles verloopt in periodes. Mijn andere ondernemingen zijn gelukkig genoeg zo kneedbaar dat ik ze wel opzij kan schuiven als er een acteerproject is. Ik ben wel heel blij dat ik verschillende interesses heb en zo veel dingen supergraag doe. Dat maakt mijn leven alleen maar des te leuker: ik moet nooit met mijn vingers zitten draaien.'

Zou je ooit zelf ook willen regisseren?

'Ja, eigenlijk wel, om een verhaal te vertellen en daarbij mee het overzicht te bewaren. Ik zie dat nog wel gebeuren, en ik hoop dan ook dat ik dat ooit mag doen. Het is dan wel belangrijk – denk ik – om je te laten omringen door mensen die daar echt veel ervaring in hebben. Als spelregisseur kun je je echt focussen op de emoties die acteurs moeten overbrengen.'

'De verschillende invalshoeken lijken me vooral interessant, die het publiek niet altijd doorheeft. Eén scène kun je op zoveel manieren spelen, dus het werk van een regisseur is daarbij heel belangrijk. Als een scène goed gespeeld is, spreken mensen altijd over de acteur, terwijl het misschien juist de invloed is van de regisseur of zelfs de monteur.' 🌀

Sjarels Crypto

Opgaven

A	blauw dat de tong brandt
B	misdaad bij de kraaienconferentie
C	als de zon in het kabinet zou passen
D	koboldcheck
E	wind met een kaasgeur
F	waar de wereld beeft in België
G	gewapend fruit
H	plezierige paddenstoelen
I	stad om van te huilen

win!

Veto mag twee vrijkaartjes voor Cinema ZED weggeven! Stuur het juiste middenwoord in voor zondag 23 november naar **puzzel@veto.be** en wie weet mag jij er eentje in ontvangst nemen!

Sudoku

	5		3	9		7	8	
9		7		1				5
		1			7	3		
2		6			5	9		7
			9	6				
		9			1	8	5	
		4		5	9		7	
			1			6		8
1		3			2		9	

De winnaars van de vorige puzzel zijn Ruben Van Der Borgh en Gilles Vertriest! Proficiat. Cinema ZED neemt verder contact op met jullie.

Woordzoeker

e	b	g	u	n	i	b	u	h	h	f	x	o
s	u	k	l	e	m	o	c	o	h	c	m	q
x	s	r	p	v	n	f	h	c	k	i	f	c
p	r	e	m	e	h	c	s	h	s	w	d	p
n	s	o	i	l	b	c	v	t	i	r	b	q
p	d	o	o	e	h	l	n	e	d	l	r	y
l	o	k	n	d	n	n	l	n	a	o	u	w
h	p	m	a	v	b	b	e	d	u	m	q	t
b	u	n	p	u	s	r	e	g	w	d	i	u
f	e	t	f	o	o	r	u	r	e	y	z	h
z	f	e	s	r	e	z	e	i	m	r	o	s
z	h	s	w	n	p	n	e	j	n	a	r	o
v	a	q	p	a	d	d	e	s	t	o	e	l

bladeren · chocomelk · dauw · kou · miezer · mist · nevel
· ochtendgrijs · oranje · paddestoel · pompoen · regen ·
roodbruin · schemer · soep

Woorden kunnen achterstevoren en schuin voorkomen.

KU LEUGEN

KU Leugen is *Veto's* satirerubriek. Humoristen, memedeskundigen en draakstekers, wees welkom! Vind jij jezelf ook zo verschrikkelijk grappig? Stuur je grapjes en memes door naar **kuleugen@veto.be**.

SUPPORTEREN OP DE 24 URENLOOP:

Colofon

Elias Fret

Hoofdredacteur en v.u.

Kimberly Vrancken

Adjunct-hoofdredacteur

Femke Van Crombrugge

Adjunct-hoofdredacteur

Pieterjan Douchy

Redacteur Onderwijs

Jutta Heylen

Redacteur Student

Antonie Schoofs

Redacteur Internationaal

Noah Put

Redacteur Opinie

Guillaume Beuprez

Redacteur Cultuur

Pieter-Jan Bossuyt

Redacteur Onderzoek

Sabine Mosman

Redacteur Foto

Sousanna Zacharian

Redacteur Illustratie

Ines Vandebeek

Redacteur TVeto

Ella-Sofia Sneyers

Verantwoordelijke Navraag

Sidney Oe

Verantwoordelijke Puzzel

Simeon Duwel

Verantwoordelijke Lay-out & IT

Andreas Everaerts

Verantwoordelijke Eindredactie

Robin Geukens

Verantwoordelijke Instagram

Eindredactie Jokubas Pilkis, Antonie Schoofs, Femke Van Crombrugge, Pieterjan Douchy, Pieter-Jan Bossuyt, Jutta Heylen, Guillaume Beuprez, Noah Put, Niels 'onzin uitspugen' Libeer, Ella-Sofia Sneyers, Elias Fret, Robin Geukens, Ines Vandebeek, Sidney Oe, Kimberly Vrancken, Andreas 'onvriendelijk zijn' Everaerts, Simeon Duwel **Schrijvers** Amélie Braem, Servaas Verhelst, Marlinde Dwarswaard, Elize De Ryck, Pieterjan Douchy, Margot Gheeraerts, Aloyse Koeune, Elias Fret, Ella-Sofia Sneyers, Evalinde Vissers, Arthur Vits, Brecht Maes, Silke Vuga, Rutger 'shtijl maken' Hermans, Milo 'Fortnite' De Caluwe, Kimberly Vrancken, Gilles Decabooter, Elien Vandermeersch, Emma De Pelsmaker, Lien Gybels, Antonie Schoofs, Femke Van Crombrugge, Armani Snoeys, Emma Kermans, Niels Libeer, Noah Put, Andreas Everaerts, Willem Bakelants, Daan Vanhoutte, Lisa Van Leeuwen, Pieter-Jan Bossuyt, Lukas Neven, Jutta Heylen, Lisa van Leeuwen, Jeroen Goots, Isabela Rigolin Torres, Zozan Arslan, Marthe Temst, Minne Amand, Adrian Van Loon, Ella Van Den Bergh, Zoé Bontoux, Elize De Rijck, Guillaume Beuprez **Vormgeving** Simeon Duwel **Fotografen** Liv Fontaine, Ines Ortmans, Lita Oosterlynck, Alex Saidi, Felicitée 'mens zijn' Bimina, Femke van Crombrugge, Pieter-Jan Bossuyt, Elias Fret, Sabine Mosman **Illustratoren** Sousanna Zacharian, Gilles Dekelver, Lien Forier, Ines Ortmans, Judith Dodd, Marthe Temst, Lisa van Leeuwen, Feijne Lankreijer **TVeto** Ines 'cake bakken' Vandebeek, Brecht Maes, Pieter-Jan Bossuyt, Femke Van Crombrugge, Jutta Heylen, Elias Fret, Elien Vandermeersch, Niels Libeer, Pieterjan Douchy, Willem Bakelants **KU Leugen** Andreas Everaerts, Lien Forier, Kimberly Vrancken **Cover** Sousanna Zacharian, Femke Van Crombrugge **Crypto** Sidney Oe

Wil jij hier volgende keer ook tussenstaan? Kom dan naar onze redactievergadering op donderdag om 20u op 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven, en beantwoord de vraag **'Waarom zal jij altijd beter blijven dan AI?'**

KU LEUVEN

Experimenten | Workshops | Wandelingen | Demo's | Lezingen

Dag van de Wetenschap

23 november 2025

Kom ons bezoeken in Brugge, Brussel, Geel,
Gent, Leuven of Sint-Katelijne-Waver.

Ontdek het programma van KU Leuven
tijdens Dag van de Wetenschap op
www.kuleuven.be/dagvandewetenschap

Ontdek jezelf. Begin bij de wereld.